

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
Pedagogická fakulta
Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky

Příprava předškolních dětí v programu Začít spolu

Bakalářská práce

Autor: Medková Faltysová Jolana

Studijní program: B0112A300001 – Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Boumová Petra

Zadání bakalářské práce

Autor: Jolana Medková Faltysová

Studium: P22K0262

Studijní program: B0112A300001 Učitelství pro mateřské školy

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

Název bakalářské práce: Příprava předškolních dětí v programu Začít spolu

Název bakalářské práce AJ: Preparation of presenool children in a program Začít spolu

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zaměřuje na analýzu výhod a nevýhod z pohledu učitelek mateřských škol s programem Začít spolu. Nejprve popíše současný stav poznání, soustředit pozornost bude na specifika předškolního vzdělávání v rámci programu Začít spolu se zaměřením na přípravu předškoláků na základní školu. Dále bude provedena komparace programu Začít spolu se způsobem přípravy ve standardních mateřských školách. Sběr dat proběhne formou vlastního pozorování a rozhovorů s učitelkami mateřských škol. Výhody a nevýhody budou diskutovány ve vztahu k dosavadnímu stavu poznání a praxi. Struktura práce bude odpovídat modelu IMRaD.

- Vzdělávací program Začít spolu (Metodický průvodce pro předškolní vzdělávání)

Juliana Gardošová, Lenka Dujková a kol.

Praha, Portál, 2003, 160 stran, ISBN 80-7178-815-5

- Začít spolu v kostce

Mgr. Věra Váňová Krejčová, Ph.D.

Praha 2022, Step by Step ČR, ISBN 978-80-907802-3-1

- Centra aktivit: Cesta ke smysluplnému učení

Mgr. Anna Babanová a kol.

Praha 2023, Step by Step ČR, ISBN 978-80-907802-4-8, 2. upravené vydání

- Předškolní vzdělávání orientované na dítě

Přístup Step by Step / Začít spolu

Kolektiv autorů

International Step by Step Association (ISSA), 2019

- Nástroj pro hodnocení kvality práce učitele předškolního vzdělávání

Škardová, M.

Praha, Step by Step ČR, o.p.s. a KVIC, Nový Jičín, 2015

Zadávací pracoviště: Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Petra Boumová

Oponent: doc. Ing. Bc. Stanislav Michek, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 20.12.2023

Poděkování

Velmi ráda bych poděkovala paní Mgr. et Mgr. Boumové Petře za věnovaný čas nad mou bakalářskou prací, za odborné rady i připomínky, cenné podněty k mé bakalářské práci a skvělé vedení, které mi pomohlo mou práci zdárně dokončit. Velké poděkování také patří všem respondentům, kteří se ochotně účastnili mého výzkumu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Lípě nad Orlicí, dne Medková Faltysová Jolana

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská závěrečná práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

V Lípě nad Orlicí, dne Medková Faltysová Jolana

Abstrakt

Medková Faltysová Jolana, Příprava předškolních dětí v programu Začít spolu, Hradec Králové, 2025. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky. Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Boumová Petra.

Příprava předškolních dětí v programu Začít spolu.

Bakalářská práce se zaměřuje na analýzu výhod a nevýhod z pohledu učitelek mateřských škol s programem „Začít spolu“. Nejprve popíše současný stav poznání, soustředěna bude pozornost na specifika předškolního vzdělávání v rámci programu „Začít spolu“ se zaměřením na přípravu předškolních dětí na základní školu. Dále bude provedena komparace programu „Začít spolu“ se způsobem přípravy ve standardních mateřských školách. Sběr dat proběhne formou vlastního pozorování a rozhovorů s učitelkami mateřských škol. Výhody a nevýhody budou diskutovány ve vztahu k dosavadnímu stavu poznání a praxi.

Klíčová slova: Program Začít spolu, předškolní vzdělávání, předškolní dítě, školní zralost a připravenost, centra aktivit, individualizace ve výuce

Abstract

Medková Faltysová Jolana, Preparation of preschool children in the Start Together program, Hradec Králové, 2025. Bachelor's thesis. University of Hradec Králové, Institute of Primary, Pre-Primary and Special Education. Supervisor: Mgr. et Mgr. Boumová Petra.

Preparation of preschool children in the Start Together program.

The bachelor's thesis focuses on the analysis of the advantages and disadvantages from the perspective of kindergarten teachers with the "Start Together" program. First, it will describe the current state of knowledge, focusing on the specifics of preschool education within the "Start Together" program with a focus on preparing preschool children for primary school. Next, a comparison of the "Start Together" program with the method of preparation in standard kindergartens will be made. Data collection will take place in the form of personal observation and interviews with kindergarten teachers. The advantages and disadvantages will be discussed in relation to the current state of knowledge and practice.

Keywords: Start Together program, preschool education, preschool child, school maturity and readiness, activity centers, individualization in teaching

OBSAH

ÚVOD	1
1.VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	4
1.1PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	4
1.2INDIVIDUALIZACE	10
1.3PŘEDŠKOLNÍ VĚK	11
1.4ŠKOLNÍ ZRALOST A PŘIPRAVENOST	11
2.CHARAKTERISTIKA PROGRAMU ZAČÍT SPOLU	13
2.1ROLE PEDAGOGA V PROGRAMU ZAČÍT SPOLU	14
2.2CENTRA AKTIVIT	15
3.METODOLOGIE	16
3.1METODA ŠETŘENÍ	16
3.2OKRUHY OTÁZEK	17
3.3METODA SBĚRU DAT A VZOREK RESPONDENTŮ	21
3.4ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ	22
3.5ROZHOVOR S UČITELKAMI PROGRAMU ZAČÍT SPOLU	40
3.6INTERPRETACE VÝSLEDKŮ EMPIRICKÉ ČÁSTI	41
4.ZDROJE	47
4.1ZDROJE Z LITERATURY	48
4.2CIZOJAZYČNÉ AUTOROVY MYŠLENKY O PŘÍSTUPU PROGRAMU ZAČÍT SPOLU	49
4.3SEZNAM PŘÍLOH	50

ÚVOD

Předškolní vzdělávání vnímám jako klíčovou fází v životě každého dítěte, která se později stane nezbytným základem pro jejich pozdější úspěšný vstup do základní školy. V tomto předškolním období jsou tvořeny důležité základy sociální interakce, kognitivní a emocionální rozvoj. V současnosti je kladen velmi velký důraz na kvalitní přípravu dětí na další stupeň vzdělávání a zejména i na jejich individuální specifické potřeby.

Populace dětí předškolního věku, mladšího školního věku i staršího školního věku se v dnešní době velmi aktivně vyvíjí. Vnímám tuto skutečnost tak, že lidé mají k dispozici mnoho digitálních i elektronických nástrojů a tím se spíše dostávají snáze k širšímu obzoru informací a bohužel i dezinformacím. Toto vnímám jako problematiku našeho století. Zejména široká škála dětí předškolního věku je stále častěji opomíjena svými rodiči, ačkoliv by si také zasloužily větší pozornost a zájem. Často se však v rodině opomíjí, jak důležité je správně pracovat s informacemi, kriticky je vyhodnocovat a nést odpovědnost za svá slova i činy. Měli bychom si uvědomit, že i z takových dětí jednou budou žáci základní školy, popř. dospělí. Nechceme přece, aby jejich nepříznivý vývoj pramenil z toho, že jejich blízcí zanedbávali jejich potřeby a veškerá zodpovědnost za vzdělání byla přenesena pouze na školu.

Téma bakalářské práce jsem si vybrala, protože jsem měla možnost učit v alternativních mateřských školách, které využívaly prvky programu „Začít spolu“. Ten je založen na principech, ve kterých děti svobodně vyjadřují své potřeby, přání a představy v prostředí, které jim poskytuje pocit bezpečí a přijetí. Zároveň přináší výzvy, podporuje jejich přirozené učení a kreativitu. Proto jsem se rozhodla prozkoumat problematiku dětí předškolního věku, které poté přechází na další stupeň vzdělávání v programu „Začít spolu“. Také jsem matkou dvou dětí. Moje starší dcera už navštěvuje základní školu a dříve mě vůbec nenapadlo řešit, zda je dostatečně připravena na přechod na další stupeň vzdělávání. U svého syna, který je nyní v předškolním věku, se však touto otázkou už intenzivně zabývám. S ohledem na současné změny ve vzdělávání a přístupu k dětem o tom přemýšlím ještě důkladněji.

Ve své bakalářské práci se budu zamýšlet nad otázkami, zdali je alternativní přístup v předškolním vzdělávání programu Začít spolu vhodnou přípravou na další stupeň vzdělávání vzhledem ke svému konceptu svobodného rozhodování. Ve své práci se zaměřím na to, zda a jakým způsobem se mateřské školy s prvky programu Začít spolu (a zapsané v programu Začít spolu).

Hlavním cílem mé bakalářské práce je analyzovat a zhodnotit přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na další stupeň vzdělávání. Cílem práce je zaměření se na oblasti rozvoje dítěte, do nichž patří kognitivní, sociální, emoční a motorické schopnosti dětí. Zároveň se budu zabývat klíčovým prvkem programu Začít spolu, čímž je role pedagoga jako facilitátora vzdělávacího procesu a spoluprací školy s rodinou. Zaměřím se v této práci na základní principy tohoto programu, jeho filozofii a pedagogické přístupy, které podporují individualizaci vzdělávání dětí, aktivní zapojení dětí do učení a partnerskou spolupráci se zákonnými zástupci dětí. V této práci vnímám jako nedílnou součást se také zabývat koncepcí školní zralosti. Zde bych konkrétně analyzovala školní zralost z pohledu vývojové psychologie a názoru jednotlivých psychologů, přičemž se budu zabývat konkrétními oblastmi připravenosti dětí na další stupeň vzdělávání jako je předčtenářská a předmatematická gramotnost, schopnost spolupráce i řešení problémů a sociální interakce.

Cíl práce vnímám jako začátek procesu zkoumání a zdůrazňování inovativních přístupů v předškolním vzdělávání. Ty jsou zaměřeny na podporu nejen intelektuálního, ale i emocionálního a sociálního rozvoje jednotlivého dítěte. V této bakalářské práci bych primárně chtěla zjistit, jak kvalitně realizovaný program Začít spolu může být klíčovým nástrojem pro úspěšný přechod dítěte z neformálního předškolního vzdělávání do strukturovanějšího a náročnějšího školního prostředí.

Touto prací se snažím podpořit hlubší reflexi o předškolním vzdělávání v procesu výchovy a vzdělání, dále získat podněty o schopnostech formování osobnostního a o významu spolupráce mezi zúčastněnými stranami pro úspěšnými starty školního života jednotlivých dětí.

Aplikační cíl práce vnímám jako identifikaci konkrétní složky programu Začít spolu zaměřené na přechod dítěte na základní školu. Cílem je propojení základních teoretických poznatků s empirickými výzkumy a formulace konkrétní, efektivní implementace metod a přístupů pedagogických pracovníků v programu *Začít spolu* v přípravě předškoláků. Hlavním záměrem je maximální podpora rozvoje školní zralosti dětí. Nedílnou součástí této práce je také reflexe klíčových kompetencí, jako jsou předmatematická a předčtenářská gramotnost či sociální dovednosti, které považuji za zásadní pro úspěšný přechod na další stupeň vzdělávání. Dalším podstatným prvkem je spolupráce mezi mateřskou školou a zákonnými zástupci dětí, neboť spolupráce mezi rodičem a dítětem je nedílnou součástí tohoto programu. Také jejich podpory k aktivní účasti při realizaci „úkolů s rodičem“, který je připraven v šatně zpravidla každé ráno před příchodem do třídy mateřské školy. Vzdělávací přístup Step by Step představuje ucelený systém předškolního vzdělávání, jenž klade důraz na respektování individuality všech dětí,

včetně těch se speciálními vzdělávacími potřebami, dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí a příslušníků národnostních či náboženských menšin (Sarah Klaus a Phyllis Magrab, 2003).

1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V druhé kapitole bakalářské práce vymezím základní pojmy, které jsou spojeny s předškolním vzděláváním, a to pojmy následující: program Začít spolu, předškolní vzdělávání, předškolní dítě, školní zralost a připravenost, centra aktivit, individualizace ve výuce. Tyto termíny jsou důležité a nepostradatelné pro můj výzkum a zodpovězení na výzkumné otázky.

1.1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Předškolní vzdělávání je etapou v životě, která je definována obdobím rozvoje dítěte do zahájení školní docházky. V něm dítě získává základní schopnosti a dovednosti nezbytné pro úspěšný start při přestupu na další stupeň vzdělávání. Cizojazyčná literatura vnímá tento aspekt takto, cituji: „*The Step by Step program empowers children to make choices, solve problems, and collaborate with others, fostering democratic principles from an early age.*“ („*Program Step by step umožňuje dětem činit rozhodnutí, řešit problémy a spolupracovat s ostatními a podporuje demokratické principy od útlého věku.*“) (Hannu, Strasser, 2000). Rozvíjí se v něm komplexní osobnost dítěte, a to z hlediska kognitivního, sociálního, emocionálního i fyzického. Dítě si v tomto období vytváří základní hodnoty, dovednosti i postoje, které implementuje nejen při přestupu na další stupeň vzdělávání, ale také později v každodenním životě. Předškolní vzdělávání je učení formované pomocí hry, což je pro dítě přirozené. Jsou v něm respektovány individuální potřeby dítěte i individuální tempo dětí a vývoj. Učí se přirozenými formami a podporuje dětskou zvědavost, kreativitu, fantazii a objevování svět kolem nás. Formou hry jsou implementovány nástroje posilující učení dětí řešit problémy, spolupráci mezi nimi i komunikaci.

Mateřské školy v České republice jsou primárně zřizovány městy nebo obcemi, ale také jsou vedeny i soukromé subjekty. Státní mateřské školy jsou vedeny v rejstříku škol a školských zařízení, musí se řídit státní legislativou, čímž je Školský zákon a od roku 2004 jim byl zaveden Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Ten jasně definuje vzdělávací cíle a obsah vzdělávání na podporu komplexní rozvoj osobnosti jednotlivých dětí. Povinné předškolní vzdělávání prošlo legislativní reformou v roce 2017 pro děti ve věku od 5ti let, přičemž děti získávají v posledním roce před nástupem na další stupeň vzdělávání komplexní přípravu na základní školu. Je zde také zřejmá i rovnost příležitostí ke vzdělávání.

Povinné předškolní vzdělávání je vnímáno jako klíčový faktor pro vytvoření pevných základů před nástupem na další stupeň vzdělávání. Podle Černé (2016) je toto období předškolního vzdělávání vnímáno jako zásadní vliv na budoucí akademické úspěchy i rozvoj sociálních

dovedností dítěte. Zároveň hraje důležitou roli v prevenci školního selhávání, zejména u dětí pocházejících z prostředí, kde není vzdělávání domácím prostředím dostatečně podporováno. V tomto smyslu lze předškolní vzdělávání vnímat jako významný nástroj podpory rovnosti příležitostí a snižování vzdělávacích nerovností (Černá a kol., 2016).

Je důležité zmínit, jakou legislativou se musí řídit vzdělávání v České republice. Hlavním upevňovacím faktorem vzdělávání v předškolní výchově je **Školský zákon č. 561/2004 Sb.**, v němž jsou uvedena hlavní kritéria vzdělávání dětí, žáků a studentů. Je zde zakotven kurikulární dokument zvaný Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Konkrétně bych zmínila dva paragrafy, které se touto oblastí zabývají: **§ 3** zmiňuje systém vzdělávacích programů. V **odstavci 1** tohoto paragrafu je uvedeno: „*pro každý obor vzdělání v základním a středním vzdělávání a pro předškolní, základní umělecké a jazykové vzdělávání se vydávají rámcové vzdělávací programy. Rámcové vzdělávací programy vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání; jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů, hodnocení výsledků vzdělávání dětí a žáků, tvorbu a posuzování učebnic a učebních textů a dále závazným základem pro stanovení výše finančních prostředků přidělovaných podle § 160 až 162*“. V **odstavci 2** je zmíněno, že vzdělávání v jednotlivé škole a školském zařízení se uskutečňuje podle školních vzdělávacích programů. **§ 5** nám pak upřesňuje konkrétně pro koho je vydán Rámcový vzdělávací program a co musí obsahovat. Cituji: „*Školní vzdělávací programy odst. 1 Školní vzdělávací program pro vzdělávání, pro nějž je podle § 3 odst. 1 vydán rámcový vzdělávací program, musí být v souladu s tímto rámcovým vzdělávacím programem; obsah vzdělávání může být ve školním vzdělávacím programu uspořádán do předmětů nebo jiných ucelených částí učiva (například modulů)*“. (561/2004 Sb. Školský zákon)

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV) je základním dokumentem, který určuje vzdělávací cíle, jeho obsah a podmínky předškolního vzdělávání v České republice. Je určen jako předloha pro tvorbu školních vzdělávacích programů (ŠVP). Jednotlivé školy si je pak přizpůsobují podle svých potřeb a zejména potřeb školy. RVP PV si pak stanovuje klíčové kompetence u kterých se předpokládá, že budou dosažitelné u dítěte při ukončení předškolního vzdělávání. Nyní je stanoveno těchto pět klíčových kompetencí: 1. kompetence k učení, 2. kompetence k řešení problémů, 3. kompetence komunikativní, 4. kompetence sociální a personální, 5. kompetence činnostní a občanské.

1. kompetence k učení dítě ukončující předškolní vzdělávání:

Dítě, které ukončuje předškolní vzdělávání, projevuje zájem o své okolí, pozoruje, zkoumá a učí se prostřednictvím objevování. Všimá si souvislostí a zkouší nové věci, při čemž používá jednoduché pojmy, značky nebo symboly. To, co si osvojilo, dokáže uplatnit v praktických situacích a ve hře. Má základní poznatky o světě lidí, přírodě i technice a orientuje se v běžných událostech, které se odehrávají v jeho prostředí. Klade otázky, snaží se porozumět věcem a radostně přijímá úspěch, pokud se mu něco podaří. Dokáže se soustředit na činnost, plnit zadané úkoly a řídit se jednoduchými instrukcemi. Zvládne rozpoznat své pokroky a získává motivaci, pokud je jeho snaha oceněna. Tím se připravuje na školní způsob práce.

2. dítě ukončující předškolní vzdělávání kompetence k řešení problémů:

V oblasti řešení problémů si dítě všimá různých situací, přemýšlí nad tím, co by mohlo udělat, a zkouší různé možnosti. Známé úkoly řeší samostatně, s náročnějšími si umí říci o pomoc. Uplatňuje přirozenou zvědavost a odvahu experimentovat, hledá nová řešení a využívá přitom svou fantazii i předchozí zkušenosti. Učí se rozlišovat, co funguje a co ne, a poznává, že problém se vyplatí řešit, ne odsouvat. Důležité je, že se nebojí dělat chyby a chápe, že i snaha má svou hodnotu.

3. komunikativní kompetence dítě ukončující předškolní vzdělávání:

V komunikaci je dítě schopné vyjádřit své myšlenky i pocity, mluví ve větách, rozumí druhým a dokáže s nimi smysluplně vést rozhovor. Otevřeně komunikuje s dětmi i dospělými, neostýchá se zapojit do běžné konverzace a uvědomuje si, že otevřenost a aktivita v komunikaci jsou užitečné. Umí se dorozumívat i jinými způsoby než jen řečí – například pomocí výtvarného nebo hudebního vyjádření. Jeho slovní zásoba se postupně rozšiřuje a dítě ji aktivně používá při hře i učení. Má základní předpoklady k osvojení si čtení a psaní a vnímá, že lidé mohou mluvit i jinými jazyky.

4. sociální a personální kompetence dítě ukončující předškolní vzdělávání

V sociální a osobnostní oblasti si dítě postupně vytváří vlastní názory, rozhoduje se o svých činnostech a chápe, že nese odpovědnost za své chování. Projevuje citlivost a ohleduplnost, pomáhá slabším a rozpozná nevhodné chování. Umí být součástí skupiny, spolupracovat s ostatními, respektovat pravidla a přijímat kompromisy. Zvládá situace, kdy je třeba se prosadit i ustoupit. Sleduje vzory chování ve svém okolí a napodobuje je. V běžném kontaktu s cizími

lidmi se chová opatrně a ví, že má právo odmítnout to, co mu je nepříjemné. Učí se chápat, že lidé jsou různí, a rozvíjí toleranci vůči odlišnostem.

5. činnostní a občanské kompetence dítě ukončující předškolní vzdělávání:

Dítě se rovněž učí plánovat a hodnotit své činnosti. Poznává své silné i slabší stránky, rozpoznává rizika, a pokud je třeba, mění své postupy. Chápe, že se může rozhodovat, ale že za to, co udělá, nese následky. K úkolům přistupuje odpovědně, váží si práce své i druhých a má smysl pro povinnost. Zajímá se o svět kolem sebe a chápe, že aktivita a zájem přináší výhody, zatímco lhostejnost může vést k problémům. Rozumí základním hodnotám a pravidlům soužití, spolupodílí se na jejich vytváření a ví, proč je důležité je dodržovat. Uvědomuje si svá práva i práva ostatních a chápe, že každý člověk má svou hodnotu. Postupně si osvojuje zodpovědný přístup ke svému zdraví, bezpečí a prostředí, ve kterém žije.

RVP PV chápe těchto pět klíčových kompetencí v obecné rovině jako očekávaný přínos neboli dosažitelnou hranici dítěte ukončující předškolní vzdělávání. Učitelky mateřské školy podporují jednotlivé děti k rozvoji tak aby dítě bylo připraveno na celoživotní učení ještě před nástupem do povinné školní docházky. Souhrn klíčových kompetencí představuje ideální stav při přestupu dítěte k povinné školní docházce, nicméně většina dětí k této hranici nedospěje nebo dospět nemůže. Klíčové kompetence poskytují učiteli ucelený přehled, jak vést výuku a jaké cíle při ní sledovat. Napomáhá v jejich rozvoji na úrovni rámcového i školního vzdělávacího programu, a především k určení vhodného vzdělávacího obsahu.

Nedílnou součástí RVP PV je pět vzdělávacích cílů, které formulují obsah předškolního vzdělávání a jsou klíčovým prostředkem pro vzdělávání dětí v mateřské škole. Vzdělávací cíle v RVP PV podporují naplňování vzdělávacích záměrů a dosahují stanovených cílů. Vzdělávací obsah je v něm strukturován v obecné rovině do oblasti učiva a očekávaných výstupů. Tento obsah je určen jednotně napříč všemi věkovými kategoriemi dětí v mateřské škole. Vzdělávací cíle zejména jejich obsahy se vzájemně prolínají, podmiňují a ovlivňují. Je tedy důležité propojení všech vzdělávacích oblastí napříč vzdělávací nabídkou. V RVP PV je vzdělávací obsah rozdělen do pěti hlavních oblastí vzdělávání: biologické, psychologické, interpersonální, sociálně-kulturní a environmentální a tyto oblasti jsou nazvány: 1. Dítě a jeho tělo, 2. Dítě a jeho psychika, 3. Dítě a ten druhý, 4. Dítě a společnost, 5. Dítě a svět.

5.1 Dítě a jeho tělo

Cílem práce učitele v oblasti biologického rozvoje dítěte je podněcovat jeho tělesný růst, rozvoj pohybových schopností a celkovou fyzickou zdatnost. Pedagog se zaměřuje na podporu zdravého životního stylu, rozvoj sebeobsluhy a osvojení základních hygienických a zdravotních návyků (RVP PV, MŠMT, 2021, str. 15). Do sebeobsluhy patří nejen schopnost zvládnout základní dovednosti, ale zároveň být schopen požádat o pomoc v případě, že není dítě schopno některé úkony samo zvládnout (Koťátková, 2014). Podle Bytešnickové (2012) je to příležitost pro učitele k tomu, aby rozvíjel jemnou i hrubou motoriku a grafomotoriku, což následně pomáhá dítěti při rozvoji řeči. Vhodné v této oblasti je především zapojení různých her a činností, které rozvíjí všechny smysly, manipulace s předměty a obecně celková stimulace dítěte.

5.2. Dítě a jeho psychika

V psychologické oblasti se pedagog zaměřuje na posilování duševní pohody a psychické odolnosti dítěte, rozvoj jeho myšlení, řeči i emoční stability a schopnosti sebevyjádření. V podoblasti jazyk a řeč je podporováno rozvíjení vyjadřovacích schopností, porozumění i komunikace. Dítě si postupně osvojuje schopnost dialogu i monologu. Z hlediska praxe bychom se při rozhovoru s dítětem měli jako pedagogové soustředit na vhodné otázky a pružně reagovat na situaci, abychom u dítěte rozvíjeli komunikační dovednosti. U dětí mladších bychom měli vycházet z bezprostřední situace – co vidí, slyší, vnímají. Oproti tomu u starších dětí se již můžeme zaměřovat více na vyprávění zážitků a informací, které zjistily jinde. Velmi vhodnou formou rozvoje schopnosti vyjádřit se je poté dramatizace, která propojuje schopnost vyjádřit se slovně s neverbálními prvky (Bytešnicková, 2012).

V podoblasti poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace se rozvíjí pozornost, paměť, tvořivost a schopnost logicky uvažovat. V podoblasti sebepojetí, city a vůle se dítě učí vnímat samo sebe, rozpoznávat a zvládat své emoce, posiluje se jeho sebedůvěra a vytrvalost při plnění úkolů. V této oblasti je pro dítě velmi klíčová hra jako nástroj pro rozvoj osobnosti dítěte, ale především jako prostor pro zapojení fantazie a emocionálního prožívání. Sama o sobě poskytuje dítěti možnost emocionálního uspokojení, ale i napětí a radosti (Opravilová, 2016).

5.3 Dítě a ten druhý

„Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v interpersonální oblasti je podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů.“ (RVP PV, MŠMT, 2021, str. 23)

Koťátková (2014) poukazuje v oblasti komunikačních dovedností praktické schopnosti, jako je samotné zpracování různých informací, aby jim dítě dokázalo porozumět a formulovat odpověď, která bude adekvátní situaci, srozumitelnost komunikace. Dále je podstatné také odstranění vad řeči, které by mohly komunikační přenos komplikovat, ale zároveň rozvíjet i slovní paměť. Dle Bytešníkové (2012) má však největší potenciál rozvoje v případě předškolních dětí především pragmatická rovina komunikace. Jedná se o schopnost komunikace v sociálních situacích, které mohou být v mateřské škole navozovány v podstatě v jakékoliv aktivitě, hře, a především při spolupráci dětí.

5.4 Dítě a společnost

Učitel ve své výchovně-vzdělávací činnosti v sociálně-kulturní oblasti usiluje o to, aby dítě postupně chápalo své místo mezi ostatními lidmi a učilo se fungovat v rámci společenských pravidel. Učí ho, jak být součástí kolektivu, jak navazovat vztahy, respektovat ostatní a spolupracovat. Zároveň dítě seznamuje se světem hodnot – jak materiálních, tak duchovních – a přibližuje mu různé formy kultury a uměleckého vyjádření. Cílem je, aby si dítě osvojilo základní společenské návyky, vhodné způsoby chování a postoje, které mu umožní aktivně přispívat k pozitivnímu prostředí, ve kterém žije.

5.5 Dítě a svět

V environmentální oblasti se učitel snaží podpořit u dítěte základní porozumění světu, který ho obklopuje, a tomu, jak do něj člověk svým chováním zasahuje. Dítě se učí vnímat přírodu a prostředí kolem sebe, uvědomovat si, že jeho jednání má dopad – ať už v blízkém okolí, nebo v širším, celosvětovém měřítku. Cílem je probudit v dítěti zájem o přírodu, citlivost k jejím proměnám a motivaci jednat ohleduplně a s respektem k životnímu prostředí. Učitel tak pomáhá formovat zodpovědný přístup, který dítě provází i v dalším životě. Podle Jančaříkové (2019) se v mateřských školách nejčastěji věnujeme vztahu dětí k přírodě a posilování jejich zdraví při pobytu v ní. To odpovídá cíli vytvářet pozitivní vazby dítěte na jeho okolí a jeho poznávání. Cílem by však měla být i ochrana a opatrování přírodního, ale i kulturního a technického prostředí.

Revize RVP PV

Nyní prochází RVP PV reformou jeho nová podoba by měla vyzdvihovat snazší přestup předškolních dětí na další stupeň vzdělávání. Základní myšlenka předškolního vzdělávání se oproti původní verzi nemění – představuje moderní přístup k rozvoji dětí v mateřské škole, klade důraz na vytváření bezpečného prostředí k učení a objevování světa, zohledňuje individuální potřeby každého dítěte a podporuje jeho přirozenou zvědavost. Je prezentován jako „snazší cesta“ mezi předškolním a základním vzděláváním.

Nové změny v předškolním vzdělávání by měly ovlivnit podobu klíčových kompetencí. Ty by měly zahrnovat širší propojenost s RVP ZV a tím i snazší přestup předškolních dětí na další stupeň vzdělávání. Klíčové kompetence v této podobě by navazovaly na vzdělávací strategie využívané učitelem a na konkrétní podmínky vzdělávání. Jednotlivé klíčové kompetence jsou nově doplněny o formulaci očekávaných výsledků vzdělávání dětí, které jsou dále využity jako základ pro pedagogickou diagnostiku. Zcela nově jsou v RVP PV zařazeny také kulturní a digitální klíčové kompetence. Významně bylo zasaženo i do vzdělávacích cílů, které jsou nově členěny do čtyř vzájemně propojených vzdělávacích oblastí podporujících komplexní rozvoj osobnosti dítěte. Očekávané výsledky vzdělávání dětí jsou poté uspořádány do přehledných a strukturovaných tematických okruhů.

1.2 INDIVIDUALIZACE

Pojem individualizace výuky je vnímán jako pedagogický přístup zohledňující jakékoliv specifické potřeby i schopnosti jedince. Je zde zahrnuto i individuální tempo a zájem dětí. V tomto přístupu je vzdělávací proces orientován tak, aby byl přizpůsoben individuálním potřebám všech dětí a rozdílům mezi nimi. Tento pojem modifikuje nejen úpravu vzdělávacích pomůcek, ale i formu výuky, hodnocení jednotlivých dětí a přizpůsobuje komunikaci mezi pedagogem a dítětem. Tím je dítě podpořeno v jeho znevýhodněných oblastech.

Učitel se při individualizaci stává tzv. průvodcem, při nichž je dítě podporováno v samostatnosti a stimulaci ve vlastním rozhodování a výběru činností, ve kterých se chce dítě vzdělávat. Tento faktor účelně napomáhá k větší motivaci dětí se zapojovat do činností, které odpovídají jejich momentálním schopnostem a dovednostem. Krejčířová (2006) chápe tento termín tak, že individualizovaný přístup ve vzdělávání je zásadní pro efektivní proces učení, jelikož zohledňuje jedinečné potřeby a schopnosti každého žáka a vytváří podmínky pro jeho optimální rozvoj (Krejčířová, 2006). Individualizace výuky v předškolním vzdělávání je důležitým

pedagogickým přístupem, který může ovlivnit rozvoj a přípravu dětí při přechodu na další stupeň vzdělávání.

1.3 PŘEDŠKOLNÍ VĚK

Jedná se období dítěte ve věku 3-6 let, a to před zahájením povinné předškolní docházky. Z hlediska vývojových fází je i tato věková kategorie velmi specifická, prochází různými obdobími, při nichž jsou ovlivňovány schopnosti kognitivní, sociální, emocionální i fyzické. Je to vnímáno jako období přechodné mezi raným dětstvím a školní docházkou. Rozvoj dětí v tomto období je velmi intenzivní a rychlý. V tomto období dochází k rozvoji v oblastech jazykových schopností, motorických dovedností ale také základních sociálních interakcí.

V tomto věku se děti poprvé odlučují od matky a zapojují se do interakcí v kolektivu a s jinými dospělými. Učí se komunikovat, sdílet své pocity, ale také spolupracovat s ostatními dětmi a řešit problémy mezi nimi. V tomto období získávají nové informace a zkušenosti pomocí své zvědavosti. Objevují také informace a zkušenosti prostřednictvím hry, také i experimentováním, a velmi aktivně se rozvíjí jejich fantazie a tvořivost.

Pojem předškolní dítě také definovali různí odborníci ve svých knihách. Některé z nich bych zmínila. Zdeněk Matějček (2013) poukazuje na významnou roli emočního a sociálního vývoje dítěte v předškolním věku a efektivně podtrhuje vliv rodiny a mateřské školy. Chápe, že v období předškolního věku je vnímání okolního světa úzce spjato s emocemi a bezprostředními zážitky, jež dítě prožívá v rámci rodinného prostředí a při kontaktu s vrstevníky (Matějček, 2013). Také bych zmínila J. Langmeiera a D. Krejčířovou, kteří ve své knize Vývojová psychologie definují předškolní věk dítěte jako specifické období v psychickém a sociálním vývoji. Tento věk vnímají jako charakteristickým pro rozvoj řeči, myšlení a sociálních dovedností. V této knize je tento věk chápán jako období předškolního věku charakteristické intenzivním rozvojem kognitivních funkcí a postupným utvářením sociálních dovedností, přičemž hlavními prostředky učení jsou hra a interakce s okolním prostředím (Langmeier, Krejčířová, 2006).

1.4 ŠKOLNÍ ZRALOST A PŘIPRAVENOST

Školní zralostí je chápána celková úroveň dítěte v oblastech psychologie a pedagogiky ke zvládnutí požadavků základní školy. Je tedy vnímána jako schopnost vývoje a úrovně dítěte v oblasti biologických i psychosociálních aspektů. Tyto aspekty se vzájemně prolínají a vytvářejí celkovou schopnost dítěte a jeho adaptaci na další vzdělávací podmínky. Dítě by

mělo být zralé a připravené po stránce biologické i psychické, což se odvíjí od jeho přirozeného vývoje.

Nedílnou součástí školní zralosti je také rozvoj po stránce fyzické a v oblasti jemné a hrubé motoriky. Důležitým aspektem je také rozvoj psychické oblasti, přičemž se dítě dokáže soustředit na práci, je schopno si zapamatovat souvislou část textu, je dostatečně vytrvalé a je schopné ovládat svou emocionální stabilitu. Tento celistvý proces je velmi individuální a je závislý na různých faktorech. Zejména také na genetických predispozicích, prostředí a zázemí, ve kterých dítě žije a vyrůstá. Dítě, které dosáhlo školní zralosti, se nachází ve vývojové fázi umožňující zvládat nové požadavky a prostředí školy (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Pojem školní připravenost je chápán jako komplexní rozvoj v oblastech dovednostních, znalostních i zkušenostmi podporované pomocí výchovy a vzděláním. Tato oblast zahrnuje kognitivní schopnosti, sociální dovednosti ale i spolupráci s vrstevníky, dodržování smluvených pravidel a respektu k autoritě. Školní zralost zaručuje, že dítě nejen chápe základní úkoly, ale dokáže se také plně účastnit výukových činností. (Vágnerová, 2012)

Pojmy školní zralosti a školní připravenosti se však spolu vzájemně intenzivně prolínají. Ve shrnutí školní zralost reflektuje vyspělost dítěte v oblasti biologické, psychické a školní. Připravenost zohledňuje účelné kroky poskytující dítěti potřebné dovednosti a znalosti k přestupu na další stupeň vzdělávání. Šikulová (2009) zdůrazňuje a poukazuje na významné působení a koordinaci rodinného prostředí spjaté s předškolním vzděláváním a k celkové podobě dítěte.

Hodnocení školní zralosti a připravenosti je důležitým faktorem pro vstup na další stupeň vzdělávání. V mateřských školách jsou již využívány různé diagnostické metody k zjištění úrovně připravenosti dětí na další stupeň vzdělávání. Matějček toto vysvětluje tak, že cílem není pouze připravit dítě na vstup do školy, ale rovněž rozvíjet jeho sebedůvěru a pozitivní vztah k učení, což představuje zásadní faktor pro jeho budoucí vzdělávací úspěšnost (Matějček, 2013).

2. CHARAKTERISTIKA PROGRAMU ZAČÍT SPOLU

Jak bychom charakterizovali program Začít spolu? Je to program zajišťující inovativní přístupy k nynějšímu vzdělávání, který je komplexně zaměřen na rozvoj dítěte v předškolním vzdělávání. Z historického hlediska bych ráda zmínila, že tento program vznikl již na počátku 90. let ve Spojených státech amerických. Zohledňuje nové poznatky z oblastí vývojové psychologie a pedagogiky. Hlavním cílem je podpora každého dítěte v jeho individuálním rozvoji a příprava nejen na další vzdělávací postupy, ale také na život zahrnující moderní trendy ve společnosti. Tento program je nyní realizován ve 30 zemích světa. V České republice byl přijat již v roce 1994 za podpory Open Society Fund Praha.

Jedním z několika klíčových principů tohoto programu je zejména **individualizace výuky**, kdy je každé dítě vnímané jako osobnost s vlastními potřebami, zájmy i schopnostmi a dovednostmi. Pedagogičtí pracovníci tedy přizpůsobují vzdělávací proces tak, aby každé dítě rozvíjelo své silné stránky a mělo možnost postupovat vlastním tempem, čímž se v tomto programu eliminuje tlak na výkon a je akcentován zdravý vývoj dítěte.

Další nedílnou součástí tohoto programu je **partnerská spolupráce se zákonnými zástupci dětí**, přičemž tento program chápe jako rovnocenné partnery ve vzdělávání. Rodiče se aktivně zapojují do vzdělávacího procesu dětí a spolupracují s pedagogy na vytvoření aktivního prostředí pro jednotlivé děti. Tato spolupráce je vnímána jako účelný faktor mezi pochopením provazby rodiny a školy, čímž efektivně přispívá k příznivějším výsledkům dítěte. Takto je chápána partnerská spolupráce rodiny a školy v knize Vzdělávací program Začít spolu – Metodický průvodce pro předškolní vzdělávání: Program Začít spolu, jakožto otevřený vzdělávací koncept, vychází z myšlenky, že rodina hraje v procesu výchovy dítěte klíčovou a nezastupitelnou roli. Z tohoto důvodu je nezbytné vytvářet prostor pro aktivní zapojení rodin do života mateřské školy a zároveň je v této spolupráci podporovat (Gardošová, Dujková, 2003). Také je to vnímáno i v cizojazyčných zemích: *"In the Step by Step approach, the learning environment is organized to promote active learning, individualization, and collaboration between teachers, children, and families."* („V přístupu Step by step je vzdělávací prostředí organizováno tak, aby podporovalo aktivní učení, individualizaci a spolupráci mezi učiteli, dětmi a rodinami.“) (Bennett, 2004)

Velmi aktivně je v tomto programu kladen důraz na **inkluzivní vzdělávání a rovné příležitosti** všem dětem. Vnímání každého dítěte jako osobnosti bez ohledu na jejich sociální, kulturní či

jazykové podmínky případně i speciální vzdělávací potřeby jednotlivých dětí. Každé dítě je v tomto programu přijímáno a respektováno, je podporována jeho sebedůvěra a chuť se vzdělávat, čímž samo o sobě vytváří bezpečné prostředí pro jednotlivé děti.

Program Začít spolu využívá vzdělávání dětí **prostřednictvím hry a praktických aktivit**, které jsou významnými klíčovými nástroji pro vzdělávání dětí. Je umožněno objevovat experimentovat a propojovat nové poznatky s vlastní zkušeností, čímž tento program podporuje prožitkové učení dětí. Dětem jsou činnosti připravovány v tzv. centrech aktivit, kde jsou posilovány různorodé dovednosti dětí (např. tvořivost, spolupráce, logické myšlení nebo řešení problémů). „Prožitkové učení je to, kdy se dítě učí na základě zkušeností a prožitků, což je pro dítě předškolního věku přirozené a jemu vlastní, spontánní.“ (Gardošová, Dujková, 2003, str. 15)

Velký důraz je v tomto programu kladen na prosazení **demokratických hodnot**, přičemž se děti učí respektovat ostatní děti, naslouchat jim, rozhodovat se a nést odpovědnost za svá rozhodnutí nebo činy. V dnešní době tuto hodnotu vnímám jako klíčovou nejen z hlediska vzdělávání, ale také pro další život dnešní doby.

Podle Klause a Magrab vidí program Začít spolu jako specifický přístup ke vzdělávání, který zohledňuje jedinečnost každého dítěte a poskytuje mu prostor pro rozvoj v souladu s jeho individuálními potřebami a schopnostmi, což představuje zásadní předpoklad pro jeho budoucí úspěšnost. (Klausa, Magrab, 2003)

2.1 ROLE PEDAGOGA V PROGRAMU ZAČÍT SPOLU

Program Začít spolu klade důraz na individualizaci a aktivní zapojení dítěte do vzdělávacího procesu i na spolupráci rodiny. Tento aspekt zaručuje, že role pedagoga je v tomto kontextu klíčová, neboť právě on je facilitátorem vzdělávacího procesu, jehož cílem je podporovat dítě ve všech oblastech vývoje. Pedagog v programu Začít spolu poskytuje dítěti podnětné prostředí, efektivně stimuluje jeho zájem o učení a rozvíjí jeho schopnosti. Program Začít spolu je založen na principech, které jsou zakládány na pozitivní interakci mezi pedagogem a dítětem. Pedagog je poté nazýván za průvodce. Prostřednictvím tohoto průvodce jsou dítěti zprostředkovány různé zkušenosti a příležitosti pro efektivní učení. Průvodce se přizpůsobuje individuálním potřebám každého dítěte, čímž podporuje v rozvoji jeho kognitivních, emocionálních, sociálních a motorických schopností. V tomto programu průvodce vytváří bezpečné a podpůrné prostředí, které umožňuje dětem se svobodně vyjadřovat, experimentovat a objevovat svět

kolem sebe. Hlavním principem je také partnerská spolupráce mezi mateřskou školou a rodinou, čímž role průvodce směřuje k pravidelnému komunikování se zákonnými zástupci dětí a sdílení pokroků jednotlivých dětí ve vzdělávání.

2.2 CENTRA AKTIVIT

Centra aktivit jsou charakteristickým prvkem programu Začít spolu. Označují organizační a pedagogický styl výuky. Tematicky zaměřené prvky tohoto vzdělávacího stylu výuky zajišťuje samostatnost dětí jejich kreativní myšlení a ucelené zapojení dětí do vzdělávacího procesu výuky. Tento pedagogický styl podporuje zejména individualizaci a aktivní metody výuky.

Každé centrum aktivit má svůj specifický název vyznačující jeho zaměření. Činnosti v nich orientované na konkrétní oblasti – zmínila bych např. centrum ateliér – výtvarná výchova, centrum kostky – konstruktivní hry. Centra mají také odpovídající vybavení vzhledem k jejich zaměření, je možné v těchto centrech zkoumat i rozvíjet svou fantazii a kreativitu. Každé z dětí má možnost činnosti vykonávat podle svého tempa a rozmanitými způsoby. Důležitým aspektem je v tomto pedagogickém stylu učitelé klíčovým faktorem je i prostředí, ve kterém je dítě vzděláváno, nastavená pravidla třídy a bezesporu i sama tematicky zaměřená nabídka činností a motivace, kterou pedagog prezentuje připravené činnosti. Šikulová zmiňuje ve své knize že: Centra aktivit přispívají k rozvoji samostatnosti dětí, posilují jejich kooperativní dovednosti a zároveň respektují individuální odlišnosti jednotlivců (Šikulová, 2009).

Tento pedagogický přístup rozvíjí klíčové kompetence v oblastech kritického myšlení, řešení problémů i sociální interakce. Děti v centrech aktivit pracují individuálně, ve dvojicích nebo ve skupinách, přičemž jsou účelně rozvíjeny kooperativní dovednosti dětí. U těchto dovedností je také efektivně rozvíjen aspekt při budování pozitivních vztahů mezi dětmi. Významnou rolí je zaměření na spolupráci a vzájemné pomoci mezi dětmi. Pedagogové při tomto pedagogickém stylu snadněji identifikují individuální pokroky jednotlivých dětí. Je možné tedy se účelně zaměřit na individuální potřeby jednotlivých dětí a přizpůsobit výuku k jejich aktuálním potřebám. Centra aktivit jsou vnímána inovativním způsobem, ojedinělou organizační strukturou vzdělávání, při nichž je propojena hra, učení a aktivní zainteresování dětí do objevování nových poznatků a informací. Centra aktivit podporují propojení teoretických poznatků s praktickými činnostmi a dětem tím umožňují osvojovat si nové poznatky skrze vlastní zkušenost, čímž se zvyšuje efektivita i atraktivita výuky (Krejčířová, 2006).

3. METODOLOGIE

V této kapitole bakalářské práce bych zdůvodnila volbu metodologie, výzkumné strategie a techniky. Hlavním cílem mé bakalářské práce je zanalyzovat a zhodnotit, jakým způsobem program Začít spolu připravuje děti předškolního věku na nástup do základní školy. Zvolila jsem si také tři výzkumné otázky:

VO1: Jak učitelé/učitelky hodnotí funkčnost programu Začít spolu z hlediska přípravy dětí předškolního věku na základní školu?

VO2: Jaké mohou být nevýhody programu Začít spolu při přípravě předškolních dětí?

VO3: Jakou roli v přípravě dětí hraje spolupráce se zákonnými zástupci dětí v programu Začít spolu podle názoru učitelek/učitelů?

Ke zjištění odpovědí jsem vybrala kvantitativní výzkumnou strategii ve formě dotazníků, které byly rozeslány do škol v České republice, které pracují dle programu Začít spolu. Abych získala bližší informace o pohledu učitelek, využila jsem kvalitativní metodu rozhovoru.

3.1 METODA ŠETŘENÍ

Šetření je realizováno formou anonymního dotazníkového šetření. „*Šetření, které je založeno na dotaznících vyplňovaných respondenty, představuje zjednodušení toho, jak je možné data v šetření sbírat. Existují další možnosti, ale dotazník vyplňovaný samotným respondentem je nejběžnější metodou sběru dat v kvantitativním šetření.*“ (Punch, 2008, str. 14) V krátkém časovém úseku je touto metodou možné získat velké množství informací. Nevýhodou této metody může být nepochopení některých položek či nedostatečně vyplněný dotazník. Abych předešla případnému nepochopení položek ze strany respondentů, vytvořila jsem pilotní předvýzkum. Následně ho využiji u náhodně vybraných mateřských škol s prvky „Začít spolu“ a mateřských škol zapsaných v programu „Začít spolu“, které se mohou k dotyčnému výzkumu vyjádřit.

V rámci konkrétnosti jsem definovala tematické okruhy otázek. První okruh otázek bude zaměřen na zjištění obecných informací o respondentech dotazníku a mateřské školy. Druhý okruh otázek se bude zaměřovat na oblast školní připravenosti dětí. Také se ve třetím okruhu otázek zaměřím na diagnostiku školní zralosti dětí v programu Začít spolu. Čtvrtý okruh otázek se bude zabývat zjišťováním spolupráce a komunikace mateřské školy a zákonných zástupců předškoláků. Pátý okruh otázek se bude věnovat zhodnocení efektivity programu Začít spolu z pohledu pedagoga.

HVO: Cílem hlavní výzkumné otázky je analyzovat a zhodnotit přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na další stupeň vzdělávání z pohledu učitelů a učitelek těchto škol.

Tyto dotazníky jsem rozeslala pedagožkám z více krajů, aby se mi dostalo rozsáhlejší spektrum odpovědí. Tohoto dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 28 respondentů z mateřských škol v programu Začít spolu a s prvky programu Začít spolu. Se dvěma pedagožkami jsem provedla polo-strukturovaný rozhovor zaměřený na program Začít spolu.

3.2 OKRUHY OTÁZEK

Pro ucelenější přehled jednotlivých kroků ve výzkumu jsem vytvořila přechodové kroky směřující od okruhů otázek („dále OO“), navazující výzkumnou otázku až po hlavní výzkumnou otázku:

OO1: Zjištění obecných informací o respondentech dotazníku a mateřské školy

Tabulka č. 1 – OO 1 Přechodové kroky

HVO	OO	Způsob šetření	Respondenti	Dotazníkové otázky
Analyzovat a zhodnotit přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na další stupeň vzdělávání.	OO1: Zjištění obecných informací o respondentech dotazníku a mateřské školy	Dotazník	Učitelé	Jaká je délka Vaší praxe?
				Jak dlouho pracujete v programu Začít spolu nebo s prvky programu Začít spolu?
				Je Vaše škola registrovaná v programu Začít spolu?
				Absolvoval/a jste kurz programu Začít spolu?
				Jak dlouho Vaše škola využívá programu Začít spolu?

Zdroj: autor práce, 2025 (vlastní šetření)

OO2: Oblast přínosu programu Začít spolu při přechodu předškolních dětí na další stupeň vzdělávání

Tabulka č. 2 – OO 2 přechodové kroky

HVO	OO	Způsob šetření	Respondenti	Dotazníkové otázky
				Jak celkově hodnotíte přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na základní školu?

Analyzovat a zhodnotit přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na další stupeň vzdělávání.	OO 2: Oblast přínosu programu Začít spolu při přechodu předškolních dětí na další stupeň vzdělávání	Dotazník	Učitelé	Jak hodnotíte efektivitu programu Začít spolu pro rozvoj předmatematických dovedností (počítání, třídění, porovnávání)?
				Jak hodnotíte efektivitu programu Začít spolu pro rozvoj předčtenářské gramotnosti?
				Jak hodnotíte efektivitu programu Začít spolu pro rozvoj sociálních dovedností dětí?
				Jak hodnotíte efektivitu programu Začít spolu pro rozvoj pracovních návyků dětí (schopnost soustředění, dokončit úkol, samostatná práce)?
				Pracoval/a jste dříve i v mateřské škole, která neměla vzdělávací koncepci dle programu Začít spolu?

Zdroj: autor práce, 2025 (vlastní šetření)

OO 3: Oblast práce v programu Začít spolu

Tabulka č. 3 – OO 3 Přechodové kroky

HVO	OO	Způsob šetření	Respondenti	Dotazníkové otázky
Analyzovat a zhodnotit přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na další stupeň vzdělávání.	OO3: Oblast práce v programu Začít spolu	Dotazník	Učitelé	Vnímáte rozdíly mezi přípravou předškolních dětí v této mateřské škole oproti mateřské škole v programu Začít spolu? Popište prosím, jaké...

Zdroj: autor práce, 2025 (vlastní šetření)

OO 4: Oblast diagnostiky školní zralosti v programu Začít spolu

Tabulka č. 4 – OO 4 přechodové kroky

HVO	OO	Způsob šetření	Respondenti	Dotazníkové otázky
Analyzovat a zhodnotit přínos programu Začít spolu	OO 4: Oblast diagnostiky školní	Dotazník	Učitelé	Jaké nástroje využívá Vaše škola ke zjišťování výsledků vzdělávání dětí?
				Jak často zjišťujete výsledky vzdělávání dětí a zaznamenáváte jejich pokrok?

v přípravě dětí na další stupeň vzdělávání.	zralosti v programu Začít spolu			Jakým způsobem následně pracujete s diagnostikou ve vzdělávání dítěte?
--	--	--	--	--

Zdroj: autor práce, 2025 (vlastní šetření)

OO 5: Zjištění spolupráce a komunikace mateřské školy a zákonných zástupců předškolních dětí

Tabulka č. 5 – OO 5 Přechodové kroky

HVO	OO	Způsob šetření	Respondenti	Dotazníkové otázky
Analyzovat a zhodnotit přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na další stupeň vzdělávání.	OO5: Zjištění spolupráce a komunikace mateřské školy a zákonných zástupců předškolních dětí	Dotazník	Učitelé	Jak často komunikujete se zákonnými zástupci ohledně připravenosti předškoláků na nástup do základní školy?
				Jakými konkrétními způsoby se zákonnými zástupci spolupracujete ohledně přípravy dětí na školu?
				Jak byste zhodnotil/a efektivitu spolupráce vaší mateřské školy a zákonných zástupců dětí?
				Jakou formu spolupráce se zákonnými zástupci dětí vnímáte jako nejefektivnější při přípravě dítěte na další stupeň vzdělávání?
				Účastní se rodiče aktivit v rámci programu Začít spolu, které podporují školní připravenost jejich dětí? Popište, prosím, jakých...
				Co by podle vás mohlo zlepšit spolupráci s rodiči v oblasti školní připravenosti dětí?

Zdroj: autor práce, 2025 (vlastní šetření)

OO 6: Zhodnocení efektivity programu Začít spolu z pohledu pedagoga

Tabulka č. 6 – OO 6 Přechodové kroky

HVO	OO	Způsob šetření	Respondenti	Dotazníkové otázky
Analyzovat a zhodnotit	OO 6:			Jak celkově hodnotíte přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na základní školu?

přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na další stupeň vzdělávání.	Zhodnocení efektivity programu Začít spolu z pohledu pedagoga	Dotazník	Učitelé	Jaké hlavní přednosti programu Začít spolu v oblasti školní připravenosti vnímáte?
				Vidíte nějaké nevýhody nebo omezení programu <i>Začít spolu</i> ve vztahu k přípravě dětí na školu?

Zdroj: autor práce, 2025 (vlastní šetření)

OO 7: Nevýhody programu Začít spolu

Tabulka č. 7 – OO 7 Přejchodové kroky

HVO	OO	Způsob šetření	Respondenti	Dotazníkové otázky
Analyzovat a zhodnotit přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na další stupeň vzdělávání.	OO 7: Nevýhody programu Začít spolu	Dotazník	Učitelé	Jaké vidíte nevýhody nebo omezení programu <i>Začít spolu</i> ve vztahu k přípravě dětí na školu?

Zdroj: autor práce, 2025 (vlastní šetření)

OO 8: Hodnocení programu Začít spolu

Tabulka č. 8 – OO 8 Přejchodové kroky

HVO	OO	Způsob šetření	Respondenti	Dotazníkové otázky
Analyzovat a zhodnotit přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na další stupeň vzdělávání.	OO 8: Hodnocení programu Začít spolu	Dotazník	Učitelé	Jaké konkrétní změny byste navrhli pro zlepšení přípravy předškolních dětí ve Vaší mateřské škole?
				Co by podle vás mohlo zlepšit efektivitu programu <i>Začít spolu</i> v oblasti školní připravenosti?
				Doporučili byste program <i>Začít spolu</i> jako vhodnou koncepci pro přípravu předškoláků na základní školu?

Zdroj: autor práce, 2025 (vlastní šetření)

3.3 METODA SBĚRU DAT A VZOREK RESPONDENTŮ

V této kapitole bych zmínila slova z knihy *Základy kvantitativního šetření*. V souvislosti se zvolenými výzkumnými cíli jsem preferovala cestu kvantitativního přístupu, jehož podstata se opírá ve zkoumání vztahu mezi proměnnými, kterými není uměle manipulováno pro účely výzkumu (Punch, 2008, str. 23). V průběhu výzkumu byly nakonec výsledky rozšířeny i o kvalitativní strategii ve formě rozhovoru. Empirické šetření plní funkci ověření teoretických poznatků a údajů vztahujících se k výzkumnému problému, které jsou koncepčně rozpracovány v teoretické části této práce.

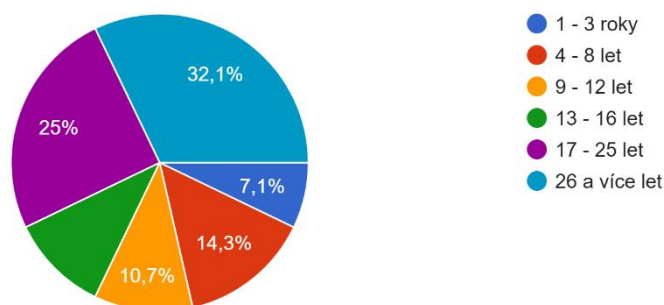
Dotazník vyjadřuje jednu z nejrozšířenějších technik pro získávání údajů, jelikož zajišťuje efektivní shromažďování rozsáhlého množství informací v relativně krátkém časovém horizontu. Tento nástroj je považován za ekonomicky výhodný a je určen především k hromadnému sběru dat. Dotazník lze definovat jako soubor položek, jejichž cílem je zjišťovat faktografické informace, postoje, názory a motivace respondentů. Tento výzkumný nástroj a jeho název je odvozený od slova dotazovat, přičemž jednotlivým osobám klade různorodé otázky a ty na ně odpovídají. Respondenti jsou tací lidé, kteří na tyto dotazníky odpovídají (Gavora, 2012, str. 42). Respondenty mého výzkumu se stali učitelé a učitelky mateřských škol zabývající se programem *Začít spolu* a zjišťuji, zdali je tento program vhodným při přestupu na další stupeň vzdělávání. Dotazník jsem rozeslala e-mailem ředitelkám mateřských škol napříč Českou republikou zapsaných v rejstříku programu *Začít spolu*. Celkem bylo osloveno 28 ředitelek mateřských škol v programu *Začít spolu* s prosbou o rozeslání svým pedagožkám. Dotazník mi vyplnilo 28 respondentů. Vyplnění tohoto dotazníku bylo anonymní. Dotazník obsahuje celkem 28 otázek (viz. Příloha 1), z něhož 20 otázek je uzavřených a k osmi otázkám se respondenti mohli svobodně vyjádřit.

3.4 ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ

OO1: Zjištění obecných informací o respondentech dotazníku a mateřské školy

Jaká je délka Vaší praxe?

28 odpovědí

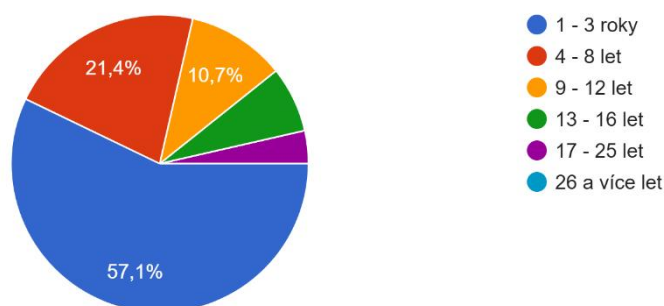

Graf č. 1: Délka praxe

Mého výzkumu se zúčastnilo 28 respondentů z toho bylo 9 respondentů (32,1 %) s délkou pedagogické praxe 26 a více let, 7 respondentů (25 %) s délkou pedagogické praxe 17–25 let, 3 respondenti (10,7 %) s délkou pedagogické praxe 13–16 let, 3 respondenti (10,7 %) s délkou pedagogické praxe 9–12 let, 4 respondenti (14,3 %) s délkou pedagogické praxe 4–8 let a 2 respondenti (7,1 %) s délkou pedagogické praxe 1–3 roky.

Jak dlouho pracujete v programu Začít spolu nebo v mateřské škole s prvky programu Začít spolu?

28 odpovědí

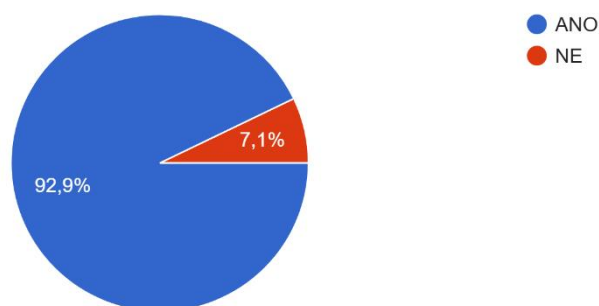
Graf č. 2: Délka praxe v Začít spolu

V tomto šetření se zúčastnilo 16 respondentů (57,1 %) pracujících v programu Začít spolu nebo v mateřské škole s prvky programu Začít spolu 1-3 roky, 6 respondentů (21,4 %) pracujících v programu Začít spolu nebo v mateřské škole s prvky programu Začít spolu 4 – 8 let,

3 respondenti (10,7 %) pracujících v programu Začít spolu nebo v mateřské škole s prvky programu Začít spolu 9 - 12 let, 2 respondenti (7,1 %) pracujících v programu Začít spolu nebo v mateřské škole s prvky programu Začít spolu 13 – 16 let, 1 respondent (3,6 %) pracujících v programu Začít spolu nebo v mateřské škole s prvky programu Začít spolu 17 – 25 let.

Je Vaše škola registrovaná v programu Začít spolu?

28 odpovědí

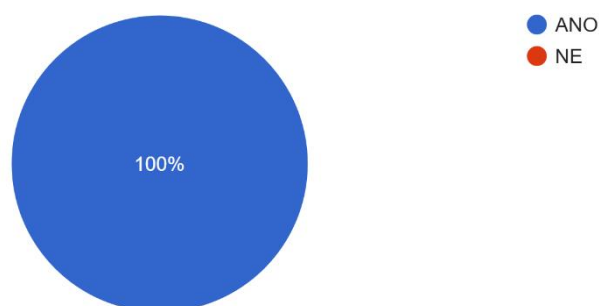

Graf č. 3: Registrace v programu Začít spolu

Mého šetření se zúčastnilo 26 respondentů (92,3 %) jejichž mateřská škola je registrovaná v programu Začít spolu a 2 respondenti (7,1 %) jejichž mateřská škola není registrovaná v programu Začít spolu.

Absolvoval/a jste kurz programu Začít spolu?

28 odpovědí

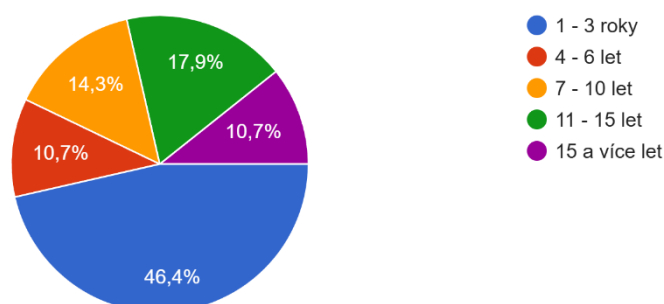

Graf č. 4: Absolventi programu Začít spolu

Tohoto dotazníkového šetření se zúčastnilo 28 respondentů (100 %), kteří absolvovali kurz programu Začít spolu.

Jak dlouho Vaše škola využívá programu Začít spolu?

28 odpovědí

Graf č. 5: Délka programu Začít spolu v MŠ

Ve výzkumu mě zajímalo, jak dlouho využívá kmenová mateřská škola respondentů program Začít spolu. Ve 13 (46,4 %) případech respondentů využívá mateřská škola program Začít spolu 1–3 roky, ve 3 (10,7 %) případech respondentů využívá mateřská škola program Začít spolu 4 - 6 let, ve 4 (14,3 %) případech respondentů využívá mateřská škola program Začít spolu 7- 10 let, v 5 (17,9 %) případech respondentů využívá mateřská škola program Začít spolu 11 - 15 let roky, ve 3 (10,7 %) případech respondentů využívá mateřská škola program Začít spolu 15 a více let.

SHRNUTÍ

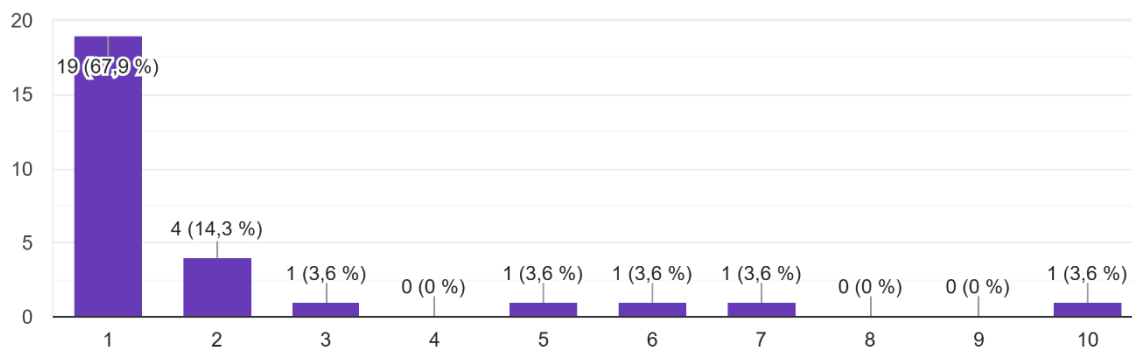
Výzkumu se zúčastnilo celkem 28 respondentů s různou délkou pedagogické praxe. Největší skupinu tvořili pedagogové s více než 26 lety praxe (32,1 %), naopak nejmenší podíl měli ti s praxí 1–3 roky (7,1 %). Co se týče zkušeností s programem Začít spolu, více než polovina respondentů (57,1 %) s ním pracuje teprve 1–3 roky. Naopak déle než 13 let s tímto programem pracuje pouze malé procento dotázaných (celkem 10,7 %).

Většina respondentů (92,3 %) působí v mateřských školách, které jsou v programu Začít spolu registrovány. Všichni účastníci šetření (100 %) absolvovali vzdělávací kurz tohoto programu. Z pohledu délky implementace programu Začít spolu v mateřských školách, kde respondenti působí, se nejčastěji jedná o období 1–3 roky (46,4 %), zatímco u 10,7 % škol je program zaveden více než 15 let.

OO2: Oblast přínosu programu Začít spolu při přechodu předškolních dětí na další stupeň vzdělávání

Jak celkově hodnotíte přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na základní školu?

28 odpovědí

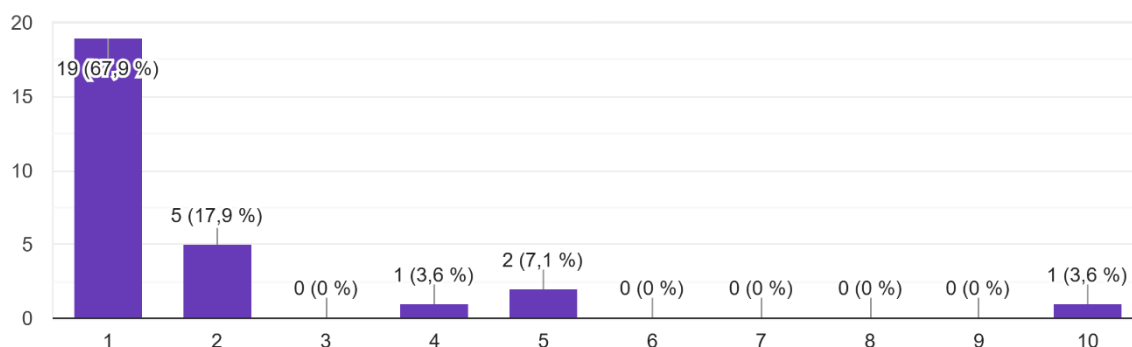
Graf č. 6: Celkové hodnocení přínosu

Respondenti hodnotili na osově škále 1 (velmi přínosné) – 10 (nepřínosné). Toto hodnocení je pouze orientační, dle subjektivního názoru jednotlivých pedagogů. 19 (67,9 %) pedagogů hodnotilo tento program jako velmi přínosný při přípravě předškolních dětí na další stupeň vzdělávání, 4 (14,3 %) pedagogové hodnotili tento program stupněm 2 (více než přínosným) při přípravě předškolních dětí na další stupeň vzdělávání, 1 (3,6 %) pedagog hodnotil tento program stupněm 3 při přípravě předškolních dětí na další stupeň vzdělávání, 1 (3,6 %) pedagog hodnotil tento program stupněm 5 (ještě přínosným) při přípravě předškolních dětí na další stupeň vzdělávání, 1 (3,6 %) pedagog hodnotil tento program stupněm 6 (tak na půl) při přípravě předškolních dětí na další stupeň vzdělávání, 1 (3,6 %) pedagog hodnotil tento program stupněm 7 (méně přínosným) při přípravě předškolních dětí na další stupeň vzdělávání a 1 (3,6 %) pedagog hodnotil tento program stupněm 10 (nepřínosným) při přípravě předškolních dětí na další stupeň vzdělávání.

Výsledky ukazují silnou podporu programu Začít spolu mezi pedagogy, kteří jej považují za efektivní při přechodu dětí na základní školu. Převládající pozitivní hodnocení potvrzuje, že program naplňuje očekávání učitelů v oblasti rozvoje klíčových kompetencí předškolních dětí. Ojedinelé nižší hodnocení může souviset s individuálními zkušenostmi nebo specifiky dané školy.

Jak hodnotíte efektivitu programu Začít spolu pro rozvoj předmatematických dovedností (počítání, třídění, porovnávání)?

28 odpovědí

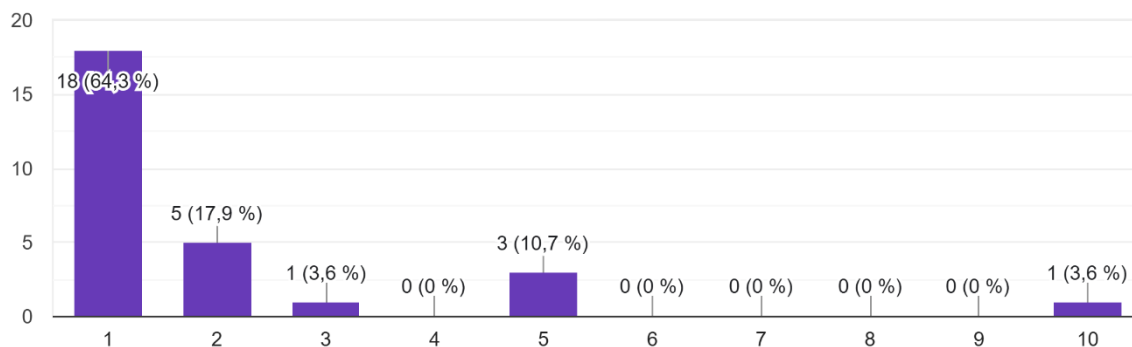

Graf č. 7: Efektivita Začít spolu – předmatematické dovednosti

Respondenti hodnotili na osově škále 1 (velmi přínosné) – 10 (nepřínosné). 19 (67,9 %) respondentů si myslí, že program Začít spolu je velmi přínosný pro rozvoj předmatematických dovedností. 5 (17,9 %) respondentů označilo číslo 2 a myslí si, že program Začít spolu je více než přínosný pro rozvoj předmatematických dovedností. 1 (3,6 %) respondent označil číslo 4 a myslí si, že program Začít spolu je spíše přínosný pro rozvoj předmatematických dovedností. 2 (7,1 %) respondenti si myslí, že program Začít spolu je tak na půl přínosný pro rozvoj předmatematických dovedností. A 1 (3,6 %) respondent si myslí, že program Začít spolu je nepřínosný pro rozvoj předmatematických dovedností. Opět tak převažuje spíše pozitivní pohled učitelů na oblast předmatematických dovedností.

Jak hodnotíte efektivitu programu Začít spolu pro rozvoj předčtenářské gramotnosti?

28 odpovědí

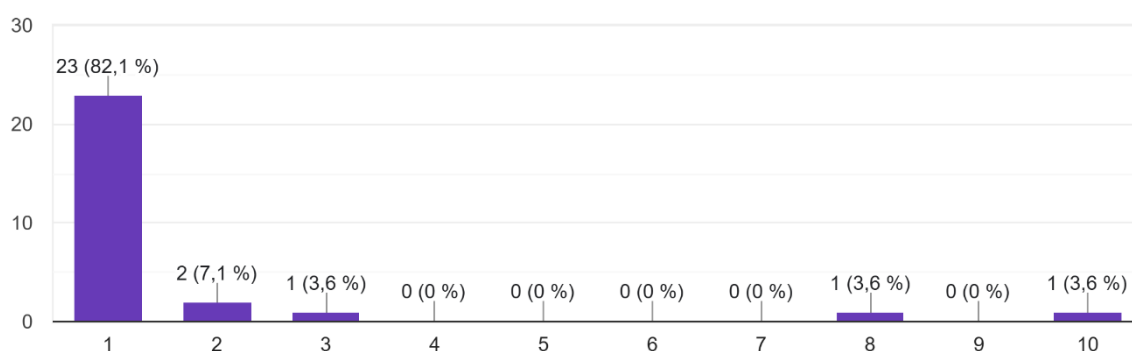

Graf č. 8: Efektivita Začít spolu – předčtenářské gramotnosti

Zajímavé v tomto dotazníkovém šetření bylo zjistit, jak vnímají respondenti jednotlivé oblasti vzdělávání a rozdíly mezi hodnocením jednotlivých oblastí. Tento graf se zaměřuje na oblast předčtenářské gramotnosti z pohledů jednotlivých respondentů. Respondenti hodnotili na osově škále 1 (velmi přínosné) – 10 (nepřínosné). 18 (64,3 %) respondentů si myslí, že program Začít spolu je velmi přínosný pro rozvoj předčtenářské gramotnosti. 5 (17,9 %) respondentů označili číslo 2 a myslí si, že program Začít spolu je více než přínosný pro rozvoj předčtenářské gramotnosti. 1 (3,6 %) respondent označil číslo 3 a myslí si, že program Začít spolu je spíše přínosným pro rozvoj předčtenářské gramotnosti. 3 (10,7 %) respondenti si myslí, že program Začít spolu je tak na půl pro rozvoj předčtenářské gramotnosti. A 1 (3,6 %) respondent si myslí, že program Začít spolu je nepřínosný pro rozvoj předčtenářské gramotnosti.

Jak hodnotíte efektivitu programu Začít spolu pro rozvoj sociálních dovedností dětí?

28 odpovědí

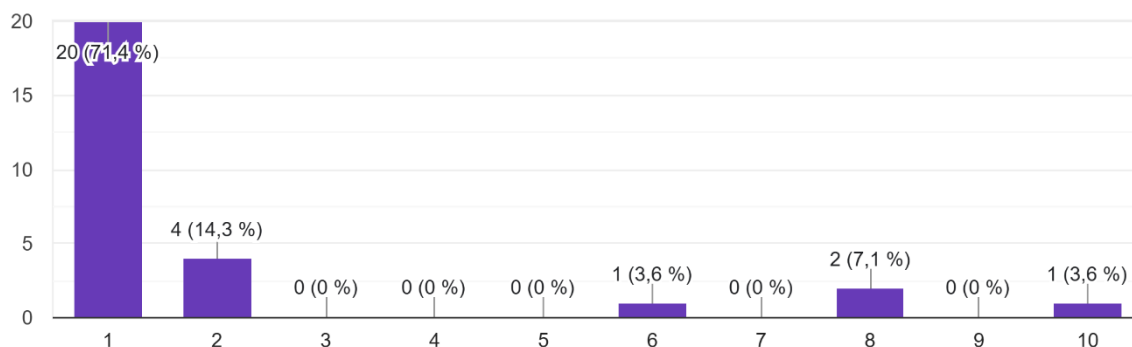

Graf č. 9: Efektivita Začít spolu – sociální dovednosti

Zabývala jsem se také oblastí sociálních dovedností dětí. Tuto oblast v porovnání výsledků dotazníkového šetření respondenti hodnotí velmi efektivně. 23 respondentů (82,1 %) hodnotí oblast sociálních dovedností dětí jako velmi přínosnou. 2 respondenti (7,1 %) hodnotí oblast sociálních dovedností dětí číslem 2 více jak přínosnou. 1 respondent (3,6 %) hodnotí oblast sociálních dovedností dětí číslem 3 spíše přínosnou. 1 respondent (3,6 %) hodnotí oblast sociálních dovedností dětí číslem 8. Avšak 1 respondent (3,6 %) zhodnotil tuto oblast sociálních dovedností dětí jako nepřínosnou.

Jak hodnotíte efektivitu programu Začít spolu pro rozvoj pracovních návyků dětí (schopnost soustředění, dokončit úkol, samostatná práce)?

28 odpovědí

Graf č. 10: Efektivita Začít spolu – pracovní návyky

Z dotazníkového šetření na mou otázku: „Jak hodnotíte efektivitu programu Začít spolu pro rozvoj pracovních návyků dětí (schopnost soustředění, dokončit úkol, samostatná práce)?“ vyplynulo, že 20 respondentů (74,1 %) hodnotí tuto oblast jako velmi přínosnou. 4 respondenti (14,8 %) hodnotí tuto oblast číslem 2 jako více jak přínosnou. 1 respondent (3,7 %) hodnotí tuto oblast číslem 6 jako méně přínosnou. 2 respondenti (7,1 %) hodnotí tuto oblast číslem 8 spíše nepřínosnou. A 1 respondent (3,7 %) hodnotí tuto oblast jako nepřínosnou.

SHRNUTÍ

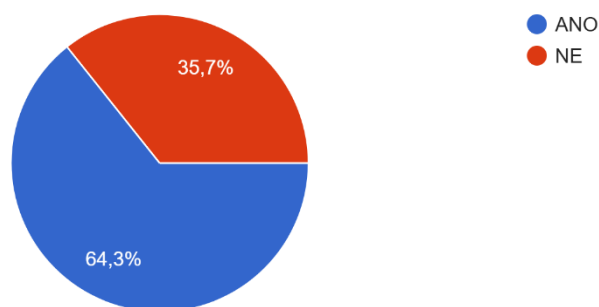
Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že většina pedagogů považuje program Začít spolu za velmi efektivní nástroj při přípravě dětí na vstup do základní školy. Celkové hodnocení programu bylo převážně pozitivní – 68 % respondentů mu přiřadilo nejvyšší možné hodnocení (stupeň 1) a dalších 14 % hodnotilo program stupněm 2. Negativní hodnocení byla výjimečná.

Program Začít spolu je učiteli vnímán jako účinný v přípravě dětí na školu, zejména v oblasti sociálních dovedností a pracovních návyků, které jsou pro školní docházku klíčové. Silné zastoupení pozitivních hodnocení napříč všemi oblastmi dokládá, že program efektivně naplňuje své cíle a pedagogové s jeho přínosy dlouhodobě souhlasí. Jednotlivé výjimky v hodnocení lze pravděpodobně přičíst osobní zkušenosti nebo specifickému prostředí dané mateřské školy.

OO 3: Oblast práce v programu Začít spolu

9. Pracoval/a jste dříve i v mateřské škole, která neměla vzdělávací koncepci dle programu Začít spolu?

28 odpovědí

Graf č. 11: Předchozí zkušenosti

Zajímala jsem se také o to, zdali respondenti, kteří vyplnili dotazníkové šetření mají zkušenosti z jiných vzdělávacích koncepcí nebo jejich pedagogická praxe spočívá pouze ve vzdělávací koncepci programu Začít spolu. 18 respondentů (64,3 %) potvrdilo pedagogické zkušenosti z jiných vzdělávacích koncepcí a 10 (35,7 %) respondentů zkušenosti pouze ve vzdělávací koncepci programu Začít spolu.

Respondentům dotazníkového šetření, kteří na předchozí otázku odpověděli ANO jsem podala otevřenou otázku: „**Vnímáte rozdíly mezi přípravou předškolních dětí v této mateřské škole oproti mateřské škole v programu Začít spolu? Popište prosím, jaké...**“, tak abych zjistila názory jednotlivých respondentů a rozdíly mezi přípravou předškolních dětí na další stupeň vzdělávání v programu Začít spolu a standardní mateřskou školou. Respondenti se shodují, že program Začít spolu výrazně podporuje samostatnost dětí. Díky možnosti volby v Centrech aktivit se děti učí plánovat, rozhodovat se, dokončovat úkoly a nést za ně odpovědnost. Rozvíjí se také jejich komunikační dovednosti, spolupráce a sebehodnocení. Na rozdíl od běžné mateřské školy, kde výuka bývá více řízená učitelem, klade Začít spolu důraz na aktivní roli dítěte a roli učitele jako průvodce. Oceněno je i prostředí podporující respekt, zapojení rodičů a rozvoj měkkých dovedností. Celkově program přispívá k formování samostatných a sebevědomých dětí připravených na další vzdělávací etapy. Veškerý soupis odpovědí je uveden v Příloze 4. Pro dokreslení přidávám klíčové citáty z odpovědí:

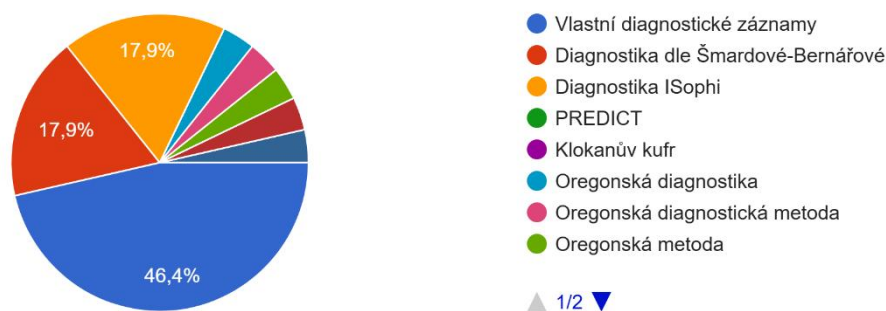
„Děti vzdělávané v programu Začít spolu jsou více vedeny k samostatnosti, k dokončení úkolu. I po sociální stránce mají větší výhodu. Musí se při společné činnosti v CA domlouvat. Je jim dána větší zodpovědnost.“

„Centra aktivit mohou lépe diferencovat práci a úkoly.“

„V běžné mateřské škole je příprava předškolních dětí více řízena učitelem a má pevnou strukturu. V programu Začít spolu si děti samy volí aktivity v centrech aktivit a učitel je spíše jejich průvodcem. Velký důraz se v programu Začít spolu klade na rozvoj samostatnosti, odpovědnosti a spolupráce. V běžné MŠ se více zaměřují na tradiční školní dovednosti jako psaní, počítání a paměť. V programu Začít spolu se klade důraz i na rozvoj měkkých dovedností, jako je komunikace a sebehodnocení. Rozdíl je také v zapojení rodičů, kteří jsou v programu Začít spolu více aktivními partnery vzdělávání.“

OO 4: Oblast diagnostiky školní zralosti v programu Začít spolu

Jaké nástroje využívá Vaše škola ke zjišťování výsledků vzdělávání dětí?
28 odpovědí

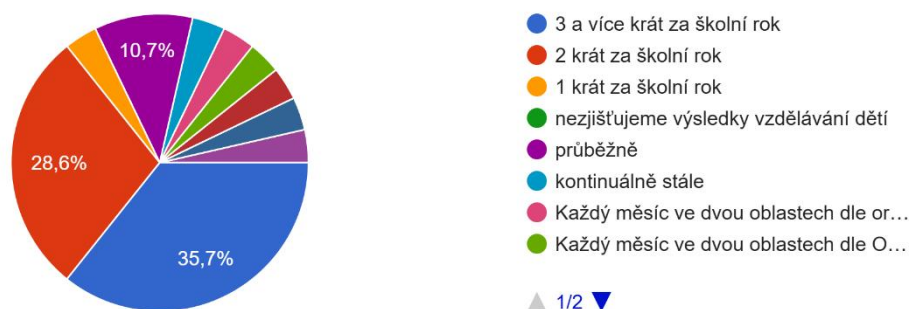

Graf č. 13: Nástroje diagnostiky

Dotazníková otázka č. 13 zjišťuje, jaké nástroje škola využívá k zjišťování výsledků vzdělávání dětí. V tomto šetření bylo zjištěno, že 13 respondentů (46,4 %) využívá vlastní diagnostické záznamy. 5 respondentů (17,9 %) využívá diagnostiku podle paní Šmardové a paní Bednářové. 5 respondentů (17,9 %) využívá diagnostiku Isophi. 4 respondenti (14,8 %) využívají Oregonskou diagnostickou metodu.

Jak často zjišťujete výsledky vzdělávání dětí a zaznamenáváte jejich pokrok?

28 odpovědí

Graf č. 14: Frekvence diagnostiky

Na otázku: „Jak často zjišťujete výsledky vzdělávání dětí a zaznamenáváte jejich pokrok?“ 10 respondentů (35,7 %) odpovědělo, že zjišťují výsledky vzdělávání dětí 3 a více krát za školní rok. 8 respondentů (28,6 %) odpovědělo, že zjišťují výsledky vzdělávání dětí 2krát za školní rok. 6 respondentů (21,3 %) odpovědělo, že zjišťují výsledky vzdělávání dětí průběžně. 1 respondent (3,6 %) odpověděl, že zjišťuje výsledky vzdělávání dětí 1krát za školní rok. 1 respondent (3,6 %) odpověděl, že zjišťuje výsledky vzdělávání dětí kontinuálně stále a 2 respondenti (7,2 %) odpověděli, že zjišťuje výsledky vzdělávání dětí každý měsíc ve dvou oblastech podle Oregonské diagnostické metody.

Respondentům dále byla položena otevřená otázka, jejíž cílem bylo zjistit, jak konkrétně využívají získané informace z diagnostik. Otázka: **Jakým způsobem následně pracujete s diagnostikou ve vzdělávání dítěte?**

Z vyjádření respondentů je patrné, že diagnostika hraje v předškolním vzdělávání významnou roli, především jako nástroj pro individualizaci výuky a plánování činností. Pedagogové ji využívají k rozpoznání aktuálních potřeb dětí, identifikaci jejich silných a slabších stránek a následnému cílenému nastavování vzdělávací nabídky – zejména v rámci center aktivit (CA), ale i při běžných každodenních činnostech nebo v rámci tzv. nespavých činností.

„Dle diagnostiky plánujeme aktivity pro děti, snažíme se podpořit a posílit oblasti, ve kterých má dítě rezervy. Diagnostika se využívá také při konzultaci s rodiči dítěte. Samozřejmě je klíčová pro plánování v předškolním věku dítěte.“

Velký důraz je kladen také na spolupráci s rodiči, a to formou konzultací, triád nebo společného hodnocení portfolií dětí. Diagnostika zde slouží jako prostředek k lepšímu porozumění dítěti a ke sdílenému plánování dalších kroků ve vzdělávání. *„Poznatky zaznamenávám do portfolia a využívám je k přípravě aktivit přiměřených věku a schopnostem dítěte. V této věkové kategorii se zaměřuji na vytváření bezpečného prostředí a podporu adaptace na kolektiv. S rodiči pravidelně sdílím pokroky jejich dítěte a společně plánujeme další rozvoj. Před přechodem do smíšené třídy děti cíleně podporuji v oblasti samostatnosti, komunikace a sebeobsluhy.“*

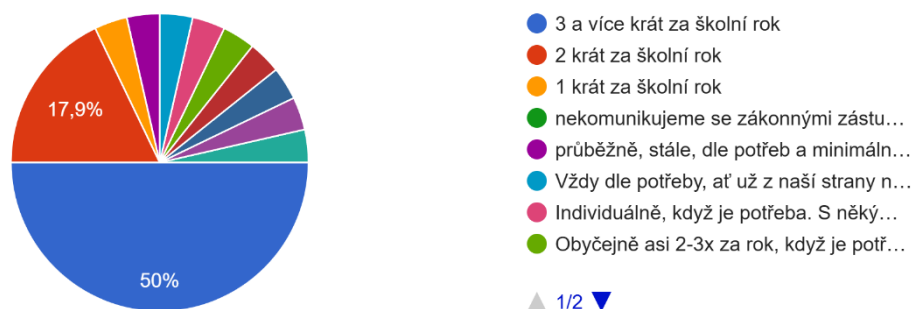
Někteří učitelé dokonce uvádějí práci s diagnostikou ve spolupráci s poradenskými zařízeními (PPP, SPC), zejména při tvorbě individuálních vzdělávacích plánů (IVP). Pozitivní je, že diagnostika není vnímána pouze jako hodnotící nástroj, ale jako formativní prostředek k podpoře rozvoje dítěte – zaměřuje se nejen na výkon, ale také na budování sebedůvěry, samostatnosti a motivace. Zaznívá však i reflexe určité náročnosti tohoto procesu, který vyžaduje systematičnost, čas a zkušenosti. Jeden respondent také otevřeně přiznal, že s diagnostikou nijak nepracuje, což poukazuje na možnou rozdílnost přístupů nebo potřebu další podpory učitelů v této oblasti. *„Dětské diagnostické listy si vedou p. učitelky, zaznamenávají rozvoj dítěte a jeho posuny, provádějí konzultace s rodiči případně potřeby, zejména před nástupem do ZŠ nebo individuálně dle potřeb MŠ nebo rodičů.“*

Celkově lze říci, že většina pedagogů chápe diagnostiku jako nedílnou součást kvalitního předškolního vzdělávání, která umožňuje přizpůsobit výchovně-vzdělávací proces individuálním potřebám dětí a vytvářet podmínky pro jejich co nejefektivnější rozvoj. Výzvou do budoucna zůstává zajištění dostatečného prostoru a podpory pro její smysluplné využívání v praxi. Veškerý soupis odpovědí je uveden v Příloze 4.

OO 5: Zjištění spolupráce a komunikace mateřské školy a zákonných zástupců předškolních dětí

Jak často komunikujete se zákonnými zástupci ohledně připravenosti předškoláků na nástup do základní školy?

28 odpovědí

Graf č. 16: Frekvence komunikace se zákonnými zástupci

Šetření v dotazníkové otázce: „Jak často komunikujete se zákonnými zástupci ohledně připravenosti předškoláků na nástup do základní školy?“ 14 respondentů (50 %) odpovědělo, že s rodiči komunikuje 3 a více krát za školní rok. 5 respondentů (17,9 %) odpovědělo, že s rodiči komunikuje 2krát za školní rok. 1 respondent (3,6 %) odpověděl, že s rodiči komunikuje 1krát za školní rok. 1 respondent (3,6 %) odpověděl, že s rodiči komunikuje průběžně, stále, dle potřeb a minimálně 1x ročně na triádě. 1 respondent (3,6 %) odpověděl, že s rodiči komunikuje vždy dle potřeby, ať už z naší strany nebo ze strany rodičů. 1 respondent (3,6 %) odpověděl, že s rodiči komunikuje individuálně, když je potřeba, s někým několikrát za školní rok, s někým pouze mezi dveřmi. 1 respondent (3,6 %) odpověděl, že s rodiči komunikuje obvyčejně asi 2-3krát za rok, když je potřeba i vícekrát. 1 respondent (3,6 %) odpověděl, že s rodiči komunikuje 1x ročně hodinová konzultace, jinak komunikujeme na běžné každodenní bázi. 1 respondent (3,6 %) odpověděl, že s rodiči komunikuje podle potřeby a zájmu rodičů, jinak kdykoliv. 1 respondent (3,6 %) odpověděl, že s rodiči komunikuje jak kdy. 1 respondent (3,6 %) odpověděl, že s rodiči komunikuje týdně.

Respondentům dále byla položena otevřená otázka: **Jakými konkrétními způsoby se zákonnými zástupci spolupracujete ohledně přípravy dětí na školu?**

Z odpovědí vyplývá, že spolupráce s rodiči je v mateřských školách běžnou a důležitou součástí výchovně-vzdělávací práce. „*Osobní rozhovor, setkání v MŠ nad diagnostikou dítěte, seznámíme je s výsledky iSophi, snažíme se včas upozornit na případné logopedické nedostatky, v případě potřeby doporučíme vyšetření v PPP apod.*“ Pedagogové využívají různé formy

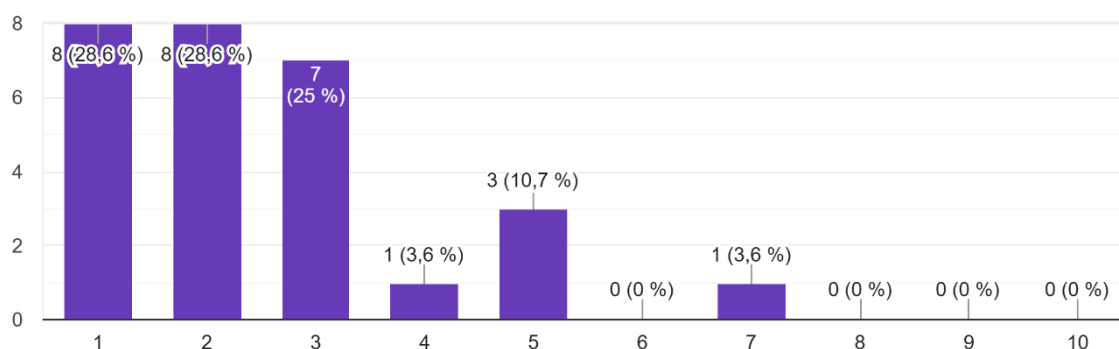
komunikace – od každodenního neformálního kontaktu, přes plánované konzultace a triády, až po společné akce, dílničky, besedy a tematické přednášky. Tento víceúrovňový přístup umožňuje rodičům aktivně se zapojit do vzdělávání svého dítěte, získávat informace o jeho pokrocích i potřebách a spolupodílet se na jeho rozvoji.

Velmi často je zmiňována práce s portfolii dětí a domácími sešity či úkoly, které rodičům pomáhají lépe chápat, co se dítě učí a v čem potřebuje podporu. Významnou roli hrají i doporučení, která pedagogové rodičům předávají – např. ohledně podpory samostatnosti, logopedické prevence nebo v případě potřeby i spolupráce s odborníky (PPP, SPC, logopedi, psychologové). Některé učitelky reflektují, že u nejmenších dětí probíhá komunikace přirozeněji během každodenních situací (příchody, odchody), a pravidelné konzultace nejsou vždy nezbytné, pokud je dialog funkční. Důležitý je však otevřený, respektující přístup a dostupnost informací (např. prostřednictvím nástěnek, letáků, uzavřených online skupin nebo konzultačních okének). *„Se zákonnými zástupci nejmenších dětí komunikuji především při každodenním příchodu a odchodu dětí. V rámci těchto krátkých pohovorů informuji rodiče o adaptaci a běžném rozvoji dítěte. Pokud mají rodiče zájem, nabízím možnost osobní konzultace po předchozí domluvě.“*

Z odpovědí je patrné, že většina škol se snaží budovat partnerský vztah s rodiči – založený na důvěře, sdílení a vzájemné spolupráci. Tato komunikace přispívá nejen ke kvalitnějšímu vzdělávání dětí, ale i k jejich větší pohodě a pocitu bezpečí. Výčet všech odpovědí je uveden v Příloze 4.

Jak byste zhodnotil/a efektivitu spolupráce vaší mateřské školy a zákonných zástupců dětí?

28 odpovědí

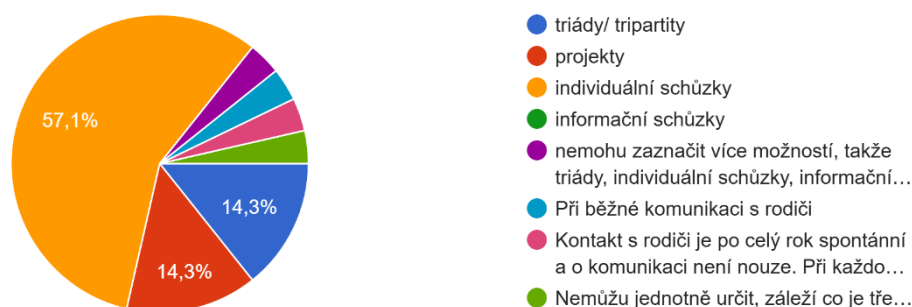

Graf č. 18: Hodnocení efektivitu spolupráce

Na dotazníkovou otázku číslo 18: „Jak byste zhodnotil/a efektivitu spolupráce vaší mateřské školy a zákonných zástupců dětí?“ 8 respondentů (28,6 %) odpovědělo, že vnímají efektivitu spolupráce mateřské školy a zákonných zástupců dětí jako velmi přínosnou. 8 respondentů (28,6 %) odpovědělo, že vnímají efektivitu spolupráce mateřské školy a zákonných zástupců dětí číslem 2 jako spíše přínosnou. 7 respondentů (25 %) odpovědělo, že vnímají efektivitu spolupráce mateřské školy a zákonných zástupců dětí číslem 3. 1 respondent (3,6 %) odpověděl, že vnímá efektivitu spolupráce mateřské školy a zákonných zástupců dětí číslem 4. 3 respondenti (10,7 %) odpověděli, že vnímají efektivitu spolupráce mateřské školy a zákonných zástupců dětí tak na půl číslem 5. 1 respondent (3,6 %) odpověděl, že vnímá efektivitu spolupráce mateřské školy a zákonných zástupců dětí číslem 7 jako spíše nepřínosnou.

Jakou formu spolupráce se zákonnými zástupci dětí vnímáte jako nejefektivnější při přípravě dítěte na další stupeň vzdělávání?

28 odpovědí

Graf č. 19: Formy spolupráce

Respondenti dotazníkového šetření v otázce číslo 19: „Jakou formu spolupráce se zákonnými zástupci dětí vnímáte jako nejefektivnější při přípravě dítěte na další stupeň vzdělávání?“ vyplnili. 16 (57,1 %) z nich vyplnilo, že využívají individuální schůzky. 4 (14,3 %) z nich vyplnili, že využívají projekty. 4 (14,3 %) z nich vyplnili, že využívají triády/ tripartity. 1 (3,6 %) z nich vyplnil, že tuto otázku nemůže jednotně určit, záleží, co je třeba řešit. 1 (3,6 %) z nich vyplnil, že kontakt s rodiči je po celý rok spontánní a o komunikaci není nouze. Při každodenní komunikaci či u společných aktivit v rámci projektů. 1 (3,6 %) z nich vyplnil, při běžné komunikaci s rodiči. 1 (3,6 %) z nich vyplnil, že nemůže zaznačit více možností, tím napsal triády, individuální schůzky, informační schůzky a přednášky.

Dále měli učitelé za úkol konkrétně vypsát formy spolupráce. Častou a velmi přínosnou formou jsou konzultace, triády a edukačně stimulační skupiny, které mají obvykle deset lekcí a probíhají na jaře. V těchto setkáních se zaměřuje pozornost na individuální rozvoj dítěte a hledání vhodné podpory. Dále jsou to společné akce s rodiči a otevřené dny ve třídě. Denní kontakt s rodiči je podporován například skrze ranní úkoly, kdy se mohou zapojit do činností s dětmi. V některých případech probíhají i logopedická setkání, besedy nebo tematická setkání s učitelkou první třídy základní školy, která pomáhají rodičům připravit se na přechod dítěte do dalšího vzdělávacího stupně. Souhrn odpovědí je uveden v Příloze 4.

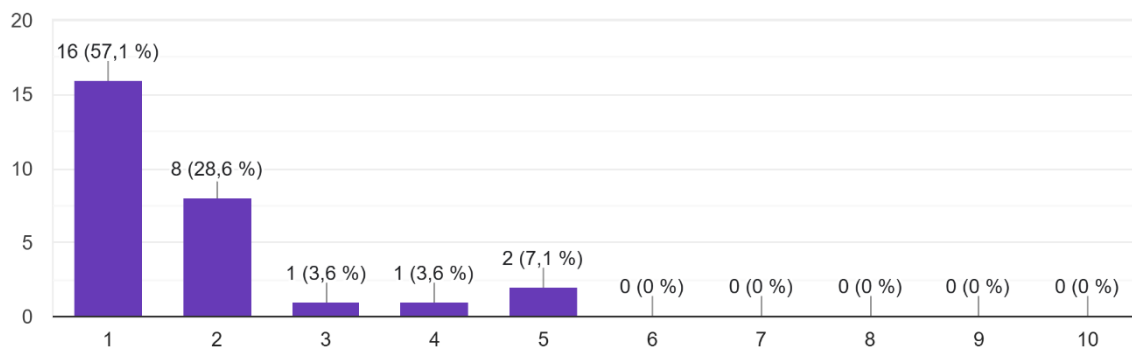
Respondentů jsem se zároveň ptala, **co by mohlo zlepšit spolupráci s rodiči v oblasti školní připravenosti dětí?**

„Myslím si, že v mateřské škole, ve které jsem dříve působila bylo společné setkávání s rodiči poměrně časté. Bohužel vzhledem k časové vytíženosti rodičů je obtížné frekvenci těchto akcí dále zvyšovat. Proto je důležité hledat i jiné způsoby zapojení rodičů, například individuální konzultace nebo drobné domácí úkoly. Hlavní je, aby rodiče cítili, že jsou součástí vzdělávacího procesu a mají možnost ovlivnit přípravu svého dítěte.“ Pro zlepšení spolupráce s rodiči v oblasti školní připravenosti dětí respondenti navrhuji především více komunikace a informovanosti. Často se objevuje požadavek na povinné konzultace s odborníky (logopedy, psychology, pedagogy MŠ i ZŠ), které by rodičům pomohly lépe porozumět školní zralosti jejich dítěte. Dále zaznívá potřeba většího povědomí rodičů o náplni práce MŠ a jejich edukace v oblasti výchovy, například vedení dětí k samostatnosti. Někteří respondenti upozorňují, že přehnaná péče ze strany rodičů může dětem škodit. Zároveň se zmiňuje potřeba většího zájmu, motivace a důslednosti rodičů. Doporučováno je i častější pořádání workshopů, besed, konzultací a společných aktivit. Rodiče by podle učitelů měli být více zapojeni do plánování činností a vnímat se jako rovnocenní partneři v procesu vzdělávání. *„Hodně rodičů, z lásky, dětem velmi ubližují právě tím, jak za ně všechno dělají.“* Překážkou také bývá jejich časová vytíženost, proto je vhodné hledat flexibilní formy spolupráce, například prostřednictvím individuálních konzultací nebo domácích aktivit.

OO 6: Zhodnocení efektivity programu Začít spolu z pohledu pedagoga

Jak celkově hodnotíte přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na základní školu?

28 odpovědí

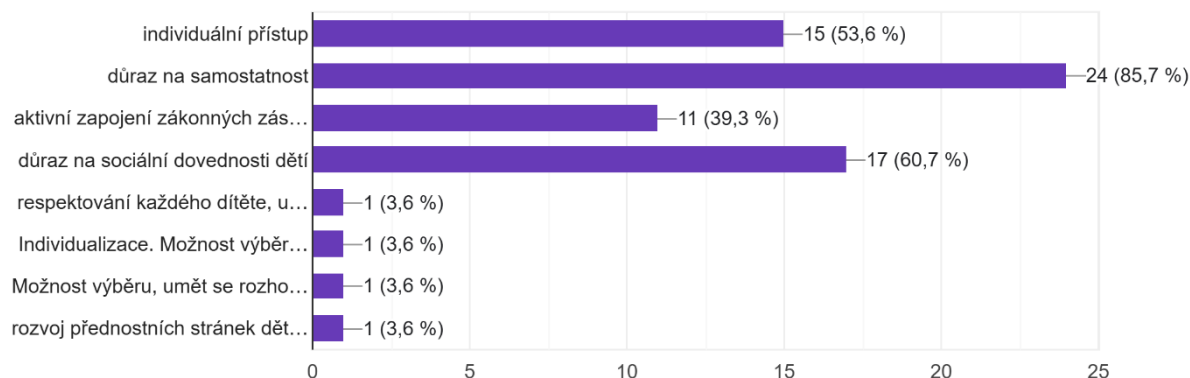

Graf č. 22: Zhodnocení přínosu pro přípravu na školu

Na otázku: „**Jak celkově hodnotíte přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na základní školu?**“ respondenti odpověděli: 16 (57,1 %) z nich hodnotí přípravu předškolních dětí na základní školu jako velmi přínosnou číslem jedna. 8 (28,6 %) z nich hodnotí přípravu předškolních dětí na základní školu číslem 2. 1 (3,6 %) respondent vnímá přípravu předškolních dětí na základní školu číslem 3. 1 (3,6 %) respondent vnímá přípravu předškolních dětí na základní školu číslem 4 a 2 (7,1 %) respondenti vnímají přípravu předškolních dětí na základní školu číslem 5 tak na půl.

Jaké hlavní přednosti programu Začít spolu v oblasti školní připravenosti vnímáte?

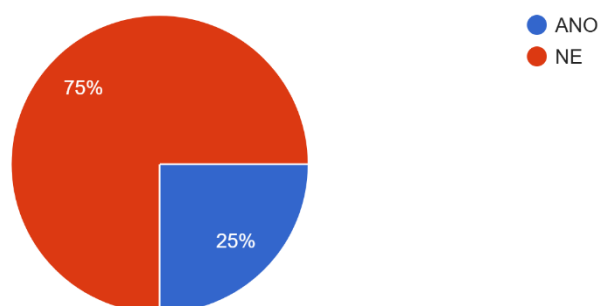
28 odpovědí

Graf č. 23: Hlavní přednosti Začít spolu

V dotazníkovém šetření jsem se zaměřila také na hlavní přednosti programu Začít spolu v oblasti školní připravenosti. Respondenti měli možnost zaškrtnout více odpovědí. 24 respondentů (85,7 %) nejvíce apelovalo na důraz na samostatnost. 17 respondentů (60,7 %) nejvíce apelovalo na důraz na sociální dovednosti dětí. 15 respondentů (53,6 %) nejvíce apelovalo na individuální přístup. 11 respondentů (39,3 %) nejvíce apelovalo na důraz na aktivní zapojení zákonných zástupců dětí. 1 respondent (3,6 %) apeloval na důraz na respektování každého dítěte, uznání jeho potřeb a důraz na rozvinutí jejich potenciálu. 1 respondent (3,6 %) apeloval na důraz na individualizaci, možnost výběru, jak činnosti, tak materiálů a metod. 1 respondent (3,6 %) apeloval na důraz na možnosti výběru, umět se rozhodovat a za svá rozhodnutí nést odpovědnost, práce v menších skupinách – spolupráce, tolerance, komunikace. 1 respondent (3,6 %) apeloval na důraz na rozvoj přednostních stránek dětí, spolupráce s rodinou.

Vidíte nějaké nevýhody nebo omezení programu Začít spolu ve vztahu k přípravě dětí na školu?
28 odpovědí

Graf č. 24: Nevýhody Začít spolu

Zajímala jsem se také o to, zdali respondenti vidí nějaké nevýhody nebo omezení programu Začít spolu ve vztahu k přípravě dětí na školu? 21 respondentů nevnímá žádné nevýhody nebo omezení programu Začít spolu ve vztahu k přípravě dětí na školu. Zatímco 7 respondentů vnímá nevýhody nebo omezení programu Začít spolu ve vztahu k přípravě dětí na školu.

OO 7: Nevýhody programu Začít spolu

Respondenty jsem požádala, aby nevýhody popsali v otevřené otázce: Jaké vidíte nevýhody nebo omezení programu Začít spolu ve vztahu k přípravě dětí na školu?

Pro efektivní přípravu dětí na školu je podle učitelů klíčová kvalitní a pestrá vzdělávací nabídka, která by měla být dostupná všem předškolákům. Velký důraz je kladen na individualizaci

a přizpůsobení činností potřebám jednotlivých dětí. Upozorňuje se však i na omezení – některé děti, zejména méně zralé, mohou potřebovat více struktury a podpory, což může být v prostředí s důrazem na samostatnost náročné. Ve speciálních MŠ je pak nezbytný intenzivní individuální přístup a vedení dětí během činností.

OO 8: Hodnocení programu Začít spolu

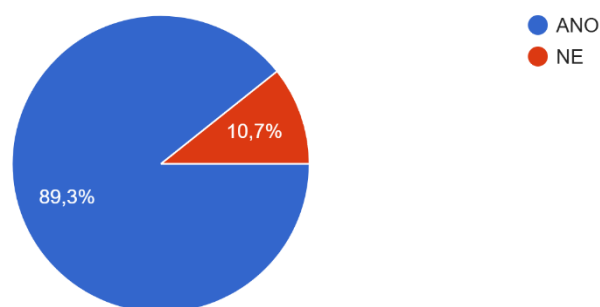
Z hlediska celkového zhodnocení programů jsem učitelům a učitelkám položila dvě otázky. První z nich zněla: **Jaké konkrétní změny byste navrhli pro zlepšení přípravy předškolních dětí ve Vaší mateřské škole?**

Pro zlepšení přípravy předškolních dětí ve školce by bylo navrženo několik změn, včetně více personálu pro zajištění individuálního přístupu a dřívějších příchodů dětí do školky. Doporučuje se více se zaměřit na individualizaci a větší spolupráci s rodiči. *„Zařadila bych každodenní krátké bloky cíleného tréninku předčtenářských a předmatematických dovedností, například rozpoznávání písmen a čísel formou hry.“* Někteří navrhuji zařazení krátkých bloků cíleného tréninku předčtenářských a předmatematických dovedností, zajištění více času na individuální práci a lepší vedení pedagogické diagnostiky. Také by bylo vhodné propojit program Začít spolu s dalšími školami a více se soustředit na aktivity venku a smíšené třídy. *„Lepší vedení ped. diagnostiky v některých třídách a více času na individuální práci s jednotlivými dětmi, které to nejvíce potřebují.“*

Dále jsem se ptala, **co by mohlo zlepšit efektivitu programu Začít spolu v oblasti školní připravenosti?** Někteří respondenti nevěděli, nebo odpovídali, že nic. Pokud jde o efektivitu programu Začít spolu v oblasti školní připravenosti, někteří by navrhli více personálu, větší zaměření na individuální přístup a lepší návaznost na základní školy. Důraz je kladen na sdílení zkušeností mezi pedagogy, návštěvy jiných mateřských škol s tímto programem a více aktivit v přírodě. Většina odpovědí naznačuje, že efektivita je již na dobré úrovni, ale je zde stále prostor pro zlepšení v některých oblastech.

Doporučili byste program Začít spolu jako vhodnou koncepci pro přípravu předškoláků na základní školu?

28 odpovědí

Graf č. 28: Doporučení Začít spolu

V dotazníkovém šetření byla pro mě důležitá otázka, zdali by samotní respondenti vyučující v programu Začít spolu doporučili program Začít spolu jako vhodnou koncepci pro přípravu předškoláků na základní školu. 25 (89,3 %) respondentů by tento program Začít spolu doporučili jako vhodnou koncepci pro přípravu předškoláků na základní školu z toho 3 (10,7 %) respondenti by tento program Začít spolu nedoporučili jako vhodnou koncepci pro přípravu předškoláků na základní školu.

3.5 ROZHOVOR S UČITELKAMI PROGRAMU ZAČÍT SPOLU

Pro ucelenější pohled na dotazníkové šetření jsem oslovila dvě pedagožky s dlouholetou pedagogickou praxí ve vzdělávací koncepci dle programu Začít spolu i působící mimo tuto vzdělávací koncepci. Připravila jsem devět otázek na, které mi postupně osobně odpovídaly. Rozhovory byly následně přepsány, jejich přepis je umístěn v Příloze 5.

„Určitě bychom měli děti podporovat v samostatnosti. Důležitá podpora je i v sebedůvěře – nebojí se říct o pomoc, zeptat se... Co se týká kognitivního rozvoje, tak rozvíjet paměť, předčtenářskou gramotnost, předmatematické dovednosti. Je důležité rozvíjet i hrubou i jemnou motoriku. Za mě není ideální příprava o tom, že se dítě naučí psát a číst, ale o tom, aby bylo samostatné, sebevědomé a zvědavé na učení se novým věcem.“ (Pedagožka 1) V oblasti přípravy na školu se obě učitelky shodují, že kladnou roli hraje samostatnost dětí a jejich sebedůvěra, což se shoduje s odpověďmi z dotazníku. První učitelka přidává, že se zaměřuje také na kognitivní rozvoj, včetně předčtenářské gramotnosti, předmatematických dovedností,

a motoriky. „*Nejdůležitější je samostatnost a zaměření se na prožitkové učení, rozvoj emocionální stránky dítěte. Učit se prosociálnímu citění.*“ (Pedagožka 2) Druhá učitelka se soustředí na rozvoj emocionálního chování, samostatného myšlení a schopnosti se ohodnotit.

Pokud jde o spolupráci s rodiči, obě pedagožky ji považují za důležitou. Každý den mají ranní úkoly, do kterých se rodiče zapojují, a také se účastní různých aktivit, jako jsou besedy o povolání rodičů nebo schůzky. První pedagožka je s aktuální formou spolupráce spokojená, zatímco druhá navrhuje další spolupráci v oblasti logopedie a účast rodičů na školních akcích. „*Každý den máme ranní úkol. Pokud potřebujeme něco přinést do centra Domácnost (popř. i jiného), napíšeme ceduli, kam se rodiče napíšou, co přinesou. Někdy nám rodič přijde udělat besedu (vyprávění) o svém povolání – když se nám to hodí k tématu. Schůzky s rodičem a dítětem tzv. tripartity.*“ (Pedagožka 1)

Obě učitelky se shodují na tom, že v rámci programu Začít spolu není potřeba žádných zásadních změn, protože program vyhovuje potřebám dětí, a vyjadřují spokojenost s tím, jak je vše nastaveno v jejich škole.

3.6 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ EMPIRICKÉ ČÁSTI

VO1: Učitelé vnímají program Začít spolu z hlediska přípravy dětí předškolního věku na základní školu?

Na otázku „Jak celkově hodnotíte přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na základní školu?“ 67,9 % respondentů odpovědělo, že tento program vnímají velmi přínosně. Našli se i tací respondenti (17,9 %), kteří vnímali tento program na osově škále v horním hodnocení jako přínosným. Velmi zajímavým zjištěním bylo, že 14,4 % respondentů hodnotí přínosnost programu nižšími hodnotami. Celkově je však hodnocení poměrně vysoké.

V otázce na konkrétní oblasti a dovednosti dávají respondenti nejvíce důraz na rozvoj samostatnosti, sociální dovednosti dětí, individuální přístup, aktivní zapojení zákonných zástupců dětí, uznání potřeb dítěte a důraz na rozvinutí jejich potenciálu.

Dále jsme se zaměřili na jednotlivé oblasti školní připravenosti. První oblast byla zaměřena na hodnocení rozvoje **předmatematických dovedností**. Respondenti spíše odpovídali, že vnímají přípravu dětí v této oblasti jako velmi přínosnou 67,9 % respondentů. V horní škále hodnocení tuto oblast vnímalo 6 (21,5 %) učitelů. Avšak 3 (10,7 %) učitelé hodnotí tuto oblast v nižší škále hodnocení tak na půl až nepřínosným. Také v kooperaci s předchozí otázkou mě zajímalo, jak

hodnotí učitelé efektivitu programu Začít spolu v oblasti **předčtenářské gramotnosti**. 64,3 % učitelů v této oblasti zhodnotilo, že je velmi přínosná, přičemž 21,5 % vnímají tuto oblast jako přínosnou. 14,3 % respondentů hodnotilo tuto oblast tak na půl až nepřínosnou. Důvodem tohoto vysokého počtu vidím velmi nízký počet dalšího vzdělávání učitelů zaměřený na tuto oblast. Velmi kontinuálně učitelé vnímají přípravu předškolních dětí na základní školu v oblasti **sociálních dovedností dětí**. 82,1 % ji zhodnotilo jako velmi přínosnou. Z tohoto vyplývá, že oblast sociálních dovedností dětí vnímají učitelé nejefektivněji při přípravě dětí na základní školu. Co se týče **pracovních návyků dětí**, 71,4 % odpovědělo, že ji hodnotí jako velmi přínosnou, 4 (14,3 %) však spíše přínosnou. Zajímavou odpovědí pro mě bylo 14,3 % učitelů, kteří odpověděli v negativní škále až nepřínosnou. Z tohoto vyplývá, že podle učitelů jsou děti méně soustředěné na danou činnost případně úkol.

Nedílnou součástí mého výzkumu byla otevřená otázka, zdali učitelé vnímají rozdíly mezi přípravou předškolních dětí ve standardní mateřské škole oproti mateřské škole v programu Začít spolu. Respondenti, kteří mají zkušenost i s mateřskou školou, která neměla vzdělávací koncepci dle programu ZaS se jednotně shodli, že vnímají rozdíly mezi přípravou předškolních dětí na základní školu v oblastech efektivnější podpory samostatnosti, komunikace dětí a účelné diferenciaci úkolů v programu ZaS.

VO2: Jaké mohou být nevýhody programu Začít spolu při přípravě předškolních dětí?

Skupinová činnost a centra aktivit však dávají přípravě předškoláků v programu Začít spolu poměrně specifický průběh. Učitelé tak reflektují i jistá omezení, která tento způsob organizace přináší. Jeden z respondentů uvedl, že „*nepřímo řízená činnost vylučuje možnost využívat metody, u kterých je třeba řízený rozhovor (např. Hejného matematiky, Feuerstein, IE)*“, druhý vnímá individualizaci jako nevýhodu nebo jisté omezení v programu Začít spolu ve vztahu k přípravě dětí na základní školu. Pro děti, které jsou méně zralé nebo potřebují více struktury náročné, další vnímá individuální přístup k dětem, potřeba vedení dětí při činnostech, větší dopomoc ve speciální mateřské škole. Také další z respondentů uvedl, že na učitele jsou kladeny velmi vysoké nároky. Je totiž nutná příprava neustále kvalitní a pestré nabídky tak, aby předškolní děti byly efektivně připravovány do základní školy a zároveň zajištění, aby všechny předškolní děti touto nabídkou také prošly.

Respondenti dále navrhovali, jaké změny by zlepšily efektivitu tohoto programu. Nejčastěji se jednalo o více personálu, individualizaci, dřívější příchody předškolních dětí do MŠ, více se zaměřit na individuální přípravu v rámci nespavého režimu pro předškolní děti. Zajímavým

návrhem bylo zařadit práci v centrech aktivit jen na některé dny v týdnu a pracovat i jinými metodami a formami vzdělávání. Zajímavým návrhem také bylo zavedení každodenních krátkých bloků cíleného tréninku předčtenářských a předmatematických dovedností. Z vyplněných dotazníkových otázek bylo zřejmé, že učitelé vnímají největší úskalí v organizaci vzdělávání a individualizaci vzdělávací nabídky pro předškolní děti.

VO3: Jak učitelé vnímají spolupráci se zákonnými zástupci dětí v programu Začít spolu při přípravě předškolních dětí na další stupeň vzdělávání?

Z hlediska frekvence komunikují učitelé s rodiči poměrně často různými formami spolupráce. Nejčastěji dle potřeby jedné či druhé strany a samozřejmě individuálně. Součinnost učitele a zákonného zástupce dětí je nezbytnou pro přípravu předškolních dětí na základní školu. Následující otázka se doptává na konkrétní způsoby komunikace se zákonnými zástupci dětí ohledně přípravy dětí na školu. Učitelé se v této otázce shodují, že nejčastějšími způsoby komunikace se zákonnými zástupci dětí je individuální schůzka nebo triáda/tripartita.

Co se týče hodnocení spolupráce s rodiči, byly odpovědi kolísavé. Důvodem této nízké efektivity spolupráce mateřské školy a zákonných zástupců dětí vnímám vysoké nároky pracovních i životních požadavků dnešní doby. Nejvíce se však učitelkám osvědčily individuální schůzky, projekty a tripartity. Klíčová je také každodenní komunikace a setkávání u společných aktivit v rámci projektů.

Zaměřila jsem se také na aktivity v rámci programu Začít spolu, které podporují školní připravenost jejich dětí. Respondenti se v této oblasti shodli na edukačně stimulačních skupinách, tvořivých dílnách, cílených přednáškách a ranních úkolech, čímž efektivně podporují oblast spolupráce školy se zákonnými zástupci. Pro mé komplexní shrnutí této oblasti jsem respondentům podala otevřenou otázku: „Co by podle vás mohlo zlepšit spolupráci s rodiči v oblasti školní připravenosti dětí?“ jeden z respondentů shrnul komplexně většinu odpovědí na tuto otázku, čímž cituji: *„Spolupráci by posílilo společné plánování aktivit, kde rodiče aktivně spolupracují s učiteli. Celkově je klíčová otevřená, vstřícná a partnerská komunikace mezi školkou a rodiči. Myslím si, že v naší mateřské škole je společné setkávání s rodiči poměrně časté. Bohužel vzhledem k časové vytíženosti rodičů je obtížné frekvenci těchto akcí dále zvyšovat. Proto je důležité hledat i jiné způsoby zapojení rodičů, například individuální konzultace nebo drobné domácí úkoly. Hlavní je, aby rodiče cítili, že jsou součástí vzdělávacího procesu a mají možnost ovlivnit přípravu svého dítěte.“* Tato odpověď celkově shrnula i důvody, které vnímám jako zásadní pro efektivní spolupráci rodiny a školy.

HVO: Cílem hlavní výzkumné otázky je **analyzovat a zhodnotit přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na další stupeň vzdělávání z pohledu učitelů a učitelek těchto škol.**

V mém výzkumu jsem došla k zjištění, že většina respondentů vnímá přínos programu Začít spolu jako velmi přínosným až přínosný při přestupu dětí na základní školu. Jednotlivé oblasti vzdělávání zejména oblast sociální a pracovních návyků dětí většina z nich vnímá taktéž velmi přínosnými až přínosnými. Učitelé jsou mírně skeptičtí v oblastech předčtenářské gramotnosti i rozvoji pracovních návyků dětí. Klíčové je v této oblasti nacházet kvalitní vzdělávání pedagogických pracovníků tak, aby si byli v této oblasti jistější.

Učitelé vnímají rozdíl mezi přípravou předškolních dětí ve standardní mateřské škole oproti mateřské škole v programu Začít spolu, přičemž tuto oblast programu Začít spolu vnímají jako efektivní při přestupu dětí na další stupeň vzdělávání. Hlavními účelnými přednostmi v oblasti školní připravenosti vnímají důraz na samostatnost a sociální dovednosti dětí, individuální přístup a aktivní zapojení zákonných zástupců dětí.

Výzkumná otázka také zjistila, že většina respondentů by doporučila Začít jako vhodnou koncepci pro přípravu předškolních dětí na ZŠ. Ti respondenti, kteří vnímali eventuální nevýhody nebo omezení programu ZaS ve vztahu k přípravě dětí na ZŠ své odpovědi zdůvodnili a většinou konstatovali nevýhody nebo omezení v oblasti individualizace a samostatnosti dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Respondenti také ve výzkumu uvedli, jaké by navrhli změny směřující ke zlepšení přípravy a efektivity předškolních dětí.

Velmi zajímavé téma směřovalo ke spolupráci školy a zákonných zástupců dětí. Respondenti uvedli, že aktivně se zákonnými zástupci komunikují. Většina respondentů vnímala efektivitu spolupráce mateřské školy a zákonných zástupců dětí účelně. Bylo zjištěno, že škola společně se zákonnými zástupci dětí aktivně podporují školní připravenost dětí pomocí edukačně stimulačních skupin, tvořivých dílen, cílených přednáškách a ranních úkolech.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem zkoumala přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na další stupeň vzdělávání. Hlavním cílem bylo analyzovat a zhodnotit přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na další stupeň vzdělávání z pohledu učitelů a učitelek těchto škol. Zaměřila jsem na učitelé vyučující v tomto programu. Zejména v této době, ve které probíhá reforma vzdělávání napříč všemi kategoriemi je potřeba se jim přizpůsobit a reagovat na ně. Školy se průběžně připravují na tuto změnu a aktivně na ni reagují.

Z výzkumného šetření vyplynulo, že respondenti zpravidla vnímají přínos programu Začít spolu v přípravě dětí na další stupeň vzdělávání efektivním. Ze zpracovaných dotazníků jsou zřejmé i eventuální dílčí odchylky ve výsledku šetření dotazníků a subjektivnímu pohledu respondentů. Problém vidím v nedostatečné vzdělanosti učitelů zaměřené na jednotlivé oblasti vzdělávání. Vzdělávací systém by měl směřovat k tomu, aby všichni pedagogové měli dostatek prostoru na další vzdělávání a byli dostatečně finančně ohodnoceni za svou práci. V tomto případě bych vnímala, že reakce pedagogů bude aktivnější s dopadem na příznivější přípravu předškolních dětí na základní školu.

Výsledky výzkumu mě velice překvapily, očekávala jsem, že učitelé vyučující v tomto programu ZaS budou optimističtější ke vzdělávání v tomto programu i z toho hlediska, že všichni prošli kurzem programu ZaS. Má očekávání se nenaplnila. Ačkoliv byly názory vcelku pozitivní, někteří respondenti vnímají vzdělávání v programu ZaS spíše kriticky. Myslím si, že v případě dobré organizace, vstřícného pedagogického personálu a dostatečného množství didaktických a materiálních podmínek by tento program mohl efektivně připravovat předškolní děti na základní školu.

Spolupráce mezi pedagogem a zákonným zástupcem dítěte je v programu Začít spolu velmi významným aspektem. Vnímám tento faktor jako velmi efektivní a jako hlubokou myšlenku k vytvoření příznivého a podpůrného vzdělávacího prostředí, která by mohla příznivě evokovat a zvyšovat kvalitu přípravy dítěte na školu. Dítě by v tomto programu za podpory rodičů a spolupráce s pedagogy eventuálně mohlo mít stabilní a podpůrné prostředí vytvářející pomoci překonání výzev související zejména při přechodu na další stupeň vzdělávání.

Také na provazbu MŠ a ZŠ, s tím i spojené další vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřený na přípravu předškolních dětí na další stupeň vzdělávání v tomto programu. Rozhodně vnímám diferenciaci vzdělávací nabídky v programu ZaS jako účelnou metodu

podpory dětí jednotlivých úrovní a věkových kategorií, efektivně rozvoj samostatnosti navazující na přestup na další stupeň vzdělávání. Další výzkum by se mohl zabývat konkrétními oblastmi ve vzdělávání dětí všech věkových skupin v programu ZaS. Zjistit, jak prosperují různé věkové kategorie v jednotlivých oblastech vzdělávání a porovnat je mezi sebou.

4. ZDROJE

4.1 ZDROJE Z LITERATURY

1. Bytešníková Ilona. *Komunikace dětí předškolního věku*. Grada Publishing, 2012.
2. ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) - znění od 1. 3. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 4. 5. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#p3-1>
3. Fulghum R.. *Vše, co opravdu potřebuji znát, jsem se naučil v mateřské škole*. Argo, 190.
4. Gavora Peter. *Tvorba výzkumného nástroja pre pedagogické bádanie*. 1. vydání Bratislava: Mladé léta, 2012.
5. Jančaříková Kateřina. *Didaktické přístupy k přírodovědnému vzdělávání předškolních dětí a mladších žáků*. PedfUK, 2019.
6. Juliana Gardošová, Lenka Dujková a kol.. *Vzdělávací program Začít spolu (Metodický průvodce pro předškolní vzdělávání)*. Praha, Portál, 2003.
7. Kolektiv autorů. *Předškolní vzdělávání orientované na dítě Přístup Step by Step / Začít spolu*. International Step by Step Association (ISSA), 2019.
8. Koťátková Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Grada Publishing, 2014.
9. Krejčířová Dana. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2006.
10. Krejčová Věra, Jana Poche Kargerová a Zora Syslová. *Individualizace v mateřské škole*. Praha: Portál, 2015.
11. Langmeier, J., Krejčířová D.. *Vývojová psychologie*. Praha, Grada, 2006.
12. Matějček Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 2013.
13. Mgr. Anna Babanová a kol., *Centra aktivit: Cesta ke smysluplnému učení Praha: Step by Step ČR*, 2. upravené vydání, 2013.
14. Mgr. Věra Váňová Krejčová, Ph.D. *Začít spolu v kostce*. Praha, Step by Step ČR, 2022.
15. Opravilová Eva. *Předškolní pedagogika*. Grada Publishing, 2016.
16. Punch, Keih F. *Základy kvantitativního šetření*. 1. vydání Praha Portál, 2008.
17. Škardová M.. *Nástroj pro hodnocení kvality práce učitele předškolního vzdělávání*. Praha: Step by Step ČR, o.p.s. a KVIC, Nový Jičín, 2015.

18. Šikulová Renata a Zdeněk Kolář. *Hodnocení žáků*. Praha, Grada, 2009.
19. Vágnerová Marie. *Vývojová psychologie*. Univerzita Karlova v Praze, 2012.

4.2 CIZOJAZYČNÉ AUTOROVY MYŠLENKY O PŘÍSTUPU PROGRAMU ZAČÍT SPOLU

20. Bennett, J. *Curriculum Issues in National Policy-Making*. Paris: OECD.V, 2004.
21. Hannu, V. & Strasser. *Step by Step: A Program for Children and Families J*. New York: Open Society Institute, 2000.

4.3 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník

Příloha B – Otázky do rozhovoru s učitelkami

Příloha C – Seznam Zkratk

Příloha D – Odpovědi respondentů na otevřené otázky

Příloha E – Záznam rozhovoru s učitelkami

Příloha A - Dotazník

Sekce 1 z 10

Příprava předškolních dětí v programu Začít spolu

B *I* U

Vážené paní učitelky a učitelé,
dostává se k vám dotazník, jehož cílem je zjistit váš pohled na problematiku přípravy předškolních dětí v mateřských školách v programu Začít spolu či inspirované tímto programem. Jeho vyplnění vám zabere přibližně 10 minut. Velmi děkuji za spolupráci.

Sekce 2 z 10

Obecné informace

Popis (nepovinný)

Jaká je délka Vaší praxe? *

- ☐ 1 - 3 roky
- ☐ 4 - 8 let
- ☐ 9 - 12 let
- ☐ 13 - 16 let
- ☐ 17 - 25 let
- ☐ 26 a více let

Jak dlouho pracujete v programu Začít spolu nebo v mateřské škole s prvky programu Začít spolu? *

- ☐ 1 - 3 roky
- ☐ 4 - 8 let
- ☐ 9 - 12 let
- ☐ 13 - 16 let
- ☐ 17 - 25 let
- ☐ 26 a více let

Je Vaše škola registrovaná v programu Začít spolu? *

- ☐ ANO
- ☐ NE

Absolvoval/a jste kurz programu Začít spolu? *

- ☐ ANO
- ☐ NE
- ☐ Jiná...

Jak dlouho Vaše škola využívá programu Začít spolu? *

- ☐ 1 - 3 roky
- ☐ 4 - 6 let
- ☐ 7 - 10 let
- ☐ 11 - 15 let
- ☐ 15 a více let

Sekce 3 z 10

Přínos programu Začít spolu - oblasti

Popis (nepovinný)

Jak celkově hodnotíte přínos programu *Začít spolu* v přípravě dětí na základní školu? *

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Velmi přínosné	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nepřínosné

Jak hodnotíte efektivitu programu *Začít spolu* pro rozvoj předmatematických dovedností (počítání, třídění, porovnávání)? *

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Velmi přínosné	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nepřínosné

Jak hodnotíte efektivitu programu *Začít spolu* pro rozvoj předčtenářské gramotnosti? *

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Velmi přínosné	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nepřínosné

Jak hodnotíte efektivitu programu Začít spolu pro rozvoj sociálních dovedností dětí? *

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Velmi přínosné	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nepřínosné

Jak hodnotíte efektivitu programu Začít spolu pro rozvoj pracovních návyků dětí (schopnost soustředění, dokončit úkol, samostatná práce)? *

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Velmi přínosné	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nepřínosné

9. Pracoval/a jste dříve i v mateřské škole, která neměla vzdělávací koncepci dle programu Začít spolu? *

- ☐ ANO
- ☐ NE

Sekce 4 z 10

Práce v Začít spolu

Popis (nepovinný)

Vnímáte rozdíly mezi přípravou předškolních dětí v této mateřské škole oproti mateřské škole v programu Začít spolu? Popište prosím, jaké...

Text dlouhé odpovědi

Sekce 5 z 10

Diagnostika školní zralosti

Popis (nepovinný)

Jaké nástroje využívá Vaše škola ke zjišťování výsledků vzdělávání dětí? *

- ☐ Vlastní diagnostické záznamy
- ☐ Diagnostika dle Šmardové-Bernářové
- ☐ Diagnostika ISophi
- ☐ PREDICT
- ☐ Klokánův kufr
- ☐ Jiná...

Jak často zjišťujete výsledky vzdělávání dětí a zaznamenáváte jejich pokrok? *

- ☐ 3 a více krát za školní rok
- ☐ 2 krát za školní rok
- ☐ 1 krát za školní rok
- ☐ nezjišťujeme výsledky vzdělávání dětí
- ☐ Jiná...

Jakým způsobem následně pracujete s diagnostikou ve vzdělávání dítěte? *

Text dlouhé odpovědi

Rodiče

Popis (nepovinný)

Jak často komunikujete se zákonnými zástupci ohledně připravenosti předškoláků na nástup do základní školy? *

- ☐ 3 a více krát za školní rok
- ☐ 2 krát za školní rok
- ☐ 1 krát za školní rok
- ☐ nekomunikujeme se zákonnými zástupci ohledně připravenosti předškoláků na nástup do základní školy
- ☐ Jiná...

Jakými konkrétními způsoby se zákonnými zástupci spolupracujete ohledně přípravy dětí na školu? *

Text dlouhé odpovědi

Jak byste zhodnotil/a efektivitu spolupráce vaší mateřské školy a zákonných zástupců dětí? *

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Velmi efektivní	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Neefektivní

Jakou formu spolupráce se zákonnými zástupci dětí vnímáte jako nejefektivnější při přípravě dítěte na další stupeň vzdělávání? *

- ☐ třídy/ tripartity
- ☐ projekty
- ☐ individuální schůzky
- ☐ informační schůzky
- ☐ Jiná...

Účastní se rodiče aktivit v rámci programu Začít spolu, které podporují školní připravenost jejich dětí? Popište, prosím, jakých... *

Text dlouhé odpovědi

Co by podle vás mohlo zlepšit spolupráci s rodiči v oblasti školní připravenosti dětí? *

Text dlouhé odpovědi

Sekce 7 z 10

Celkové hodnocení Začít spolu

Popis (nepovinný)

Jak celkově hodnotíte přínos programu *Začít spolu* v přípravě dětí na základní školu? *

Velmi přínosné 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Nepřínosné

Jaké hlavní přednosti programu *Začít spolu* v oblasti školní připravenosti vnímáte? *

- ☐ individuální přístup
- ☐ důraz na samostatnost
- ☐ aktivní zapojení zákonných zástupců dětí
- ☐ důraz na sociální dovednosti dětí
- ☐ Jiná...

Vidíte nějaké nevýhody nebo omezení programu *Začít spolu* ve vztahu k přípravě dětí na školu? *

- ☐ ANO
- ☐ NE

Sekce 8 z 10

Nevýhody *Začít spolu*

Popis (nepovinný)

Jaké vidíte nevýhody nebo omezení programu *Začít spolu* ve vztahu k přípravě dětí na školu?

Text dlouhé odpovědi

Sekce 9 z 10

Hodnocení Začít spolu

Popis (nepovinný)

Jaké konkrétní změny byste navrhli pro zlepšení přípravy předškolních dětí ve Vaší mateřské škole? *

Text dlouhé odpovědi

Co by podle vás mohlo zlepšit efektivitu programu *Začít spolu* v oblasti školní připravenosti? *

Text dlouhé odpovědi

Doporučili byste program *Začít spolu* jako vhodnou koncepci pro přípravu předškoláků na základní školu? *

☐ ANO

☐ NE

Sekce 10 z 10

Rozloučení

Velmi děkuji za Vaši spolupráci.

Příloha B – Rozhovor se dvěma vybranými učitelkami

1. Jakým způsobem ve Vaší třídě v MŠ realizujete program Začít spolu (jak vypadají centra aktivit, zda se pouze inspiřují nebo jedou přesně dle programu, jak ve třídě probíhá vzdělávání)?
2. Jak by podle vás měla vypadat ideální příprava předškoláka na nástup do MŠ?
3. Jak je příprava předškoláků realizována u vás?
4. Jaké oblasti vzdělávání jsou podle vás v přípravě dětí na školu nejdůležitější? Jaké z těchto oblastí podle Vás program Začít spolu u dětí nejvíce rozvíjí?
5. Je něco, co podle vás v tomto programu z hlediska přípravy předškoláků chybí?
6. Jak probíhá spolupráce s rodiči v rámci programu Začít spolu?
7. Jak se u vás rodiče zapojují do vzdělávání a přípravy dětí na základní školu?
8. Jak byste u vás spolupráci s rodiči v oblasti školní připravenosti dětí zlepšil/a?
9. Chcete ještě něco dodat?

Příloha C – Zkratky

CA – Centra aktivit

HVO – Hlavní vzdělávací otázka

MŠ – Mateřská škola

MŠMT – Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

OO – Okruhy otázek

RVP PV – Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání

VO – výzkumná otázka

ZaS – Začít spolu

ZŠ – Základní škola

Příloha D

Odpovědi na otevřené otázky:

OTÁZKA: Vnímáte rozdíly mezi přípravou předškolních dětí v této mateřské škole oproti mateřské škole v programu Začít spolu? Popište prosím, jaké..?

- Samostatnost
- Děti jsou samostatné, umí se rozhodovat, domluvit, poradit si
- Děti vzdělávané v programu Začít spolu jsou více vedeny k samostatnosti, k dokončení úkolu. I po sociální stránce mají větší výhodu. Musí se při společné činnosti v CA domlouvat. Je jim dána větší zodpovědnost.
- Děti v ZaS jsou samostatné, sebeobslužné, rozhodné, dokáží plánovat, vymýšlet úkoly, hry, činnosti do CA, rychleji se učí znaky – číslice, písmena...i pouhým vnímáním v prostředí ZaS, dokáží hovořit o svých pocitech, hodnotit samy sebe i různé situace, pomáhat i poradit ostatním, umí např. vést samostatně komunitní kruh, aj.
- Ano, děti, které jsou ve školce s programem ZaS, jsou mnohem samostatnější, nebojí se vyjádřit svůj názor, rády diskutují, spolupracují. Většina na konci vzdělávání umí hovořit o svých pocitech.
- Centra aktivit mohou lépe diferencovat práci a úkoly.
- Jelikož máme heterogenní třídu, musíme se předškolní přípravě řízeně věnovat i mimo centra aktivit, abychom mohli předšk.přípravu dobře zacílit.
- Samostatnost, více sociálního citění
- V programu Začít spolu jsou děti vedeny k větší samostatnosti. Umí se rozhodovat a kooperovat.
- Ano děti jsou více vedené k samostatnosti k experimentování ke kreativnímu myšlení.
- Ano, děti nemají takovou možnost spolupráce, naslouchání, samostatného rozhodování.
- V běžné mateřské škole je příprava předškolních dětí více řízena učitelem a má pevnou strukturu. V programu Začít spolu si děti samy volí aktivity v centrech aktivit a učitel je spíše jejich průvodcem. Velký důraz se v programu Začít spolu klade na rozvoj samostatnosti, odpovědnosti a spolupráce. V běžné MŠ se více zaměřují na tradiční školní dovednosti jako psaní, počítání a paměť. V programu Začít spolu se klade důraz i na rozvoj měkkých dovedností, jako je komunikace a sebehodnocení. Rozdíl je také v zapojení rodičů, kteří jsou v programu Začít spolu více aktivními partnery vzdělávání.
- Samostatnost dětí, heterogenní třídy, centra aktivit – pestrá nabídka činností, respektující prostředí, zodpovědnost dětí za dokončení činnosti, klima třídy, zapojení rodičů, prožitkové učení, CA – činnosti na zahradě ...
- Ano – v běžné MŠ více zacíleno na výkony, v ZaS na samostatnost, kooperaci, formativní hodnocení, řešení problémů.
- Program ZaS: Velká podpora samostatnosti dětí, úzká spolupráce s rodiči, děti se učí zodpovídat za své chování, jednání a rozhodování, učí se sebehodnocení, vědí, že chyba je "kámoš" a chybami se učí; umí spolupracovat, domlouvat se, dodržovat nastavená pravidla atd.
- V běžné MŠ jsou děti méně samostatné, méně komunikují,

OTÁZKA: Jakým způsobem následně pracujete s diagnostikou ve vzdělávání dítěte?

- při plánování vzdělávací nabídky, při triádách, při sebereflexi dětí, při ověřování nastavení ŠVP
- Individuální přístup, podpora
- Nijak
- Při plánování, při komunikaci a konzultaci s rodiči
- Dle diagnostiky plánujeme aktivity pro děti, snažíme se podpořit a posílit oblasti, ve kterých má dítě rezervy. Diagnostika se využívá také při konzultaci s rodiči dítěte. Samozřejmě je klíčová pro plánování v předškolním věku dítěte.
- slouží u konzultačních hodin se zákonnými zástupci dětí
- Po obědě, při nespavých činnostech, může učitelka cíleně zadat činnost jednotlivým dětem s tím, co právě ony potřebují trénovat. Zaměřuje se na to při plánování dalších činností do CA v dalších týdnech.
- Individuální přístup, krátké další záznamy o postupu ve vzdělání, plánování činností do CA, spolupráce s rodiči – triády
- Zaměříme se na oblast, v které dítě vyniká a v tom ho podporujeme. Nenásilnou formou mu nabízíme i činnosti, v kterých je slabší.
- Zaměřují se na oblasti, které jsou individuálně u dětí slabší.
- rozvoj
- Zapišeme si záměr, jak dítě podpořit na následující období a snažíme se tak zacílit vzdělávání – je to velmi náročné a stále se to učíme.
- Snažíme se pracovat s dítětem v oblastech, které neodpovídají jeho věku tím, že dítě motivujeme k této oblasti formou her a dalších aktivit
- Pracovní sešit pro předškoláky
- Podpora silných stránek, podpora sebedůvěry tam, kde se nedaří. Konzultace a spolupráce s rodinou.
- Neustále se k ní vracíme vyhodnocujeme ji a plánujeme individuální činnosti pro děti.
- více informací pro kolegyně a posuzování školní zralosti, další kroky k IP
- Diagnostiku využívám hlavně k tomu, abych lépe poznala individuální potřeby nejmenších dětí. Sleduji především oblasti, jako je rozvoj řeči, motoriky, samostatnosti a sociálních dovedností. Poznatky zaznamenávám do portfolia a využívám je k přípravě aktivit přiměřených věku a schopnostem dítěte. V této věkové kategorii se zaměřuji na vytváření bezpečného prostředí a podporu adaptace na kolektiv. S rodiči pravidelně sdílím pokroky jejich dítěte a společně plánujeme další rozvoj. Před přechodem do smíšené třídy děti cíleně podporuji v oblasti samostatnosti, komunikace a sebeobsluhy.
- při individualizaci
- Vyhodnocujeme, vyvozujeme opatření, individualizace.
- Děti si samy vkládají do svého portfolia práce, fotky, nálepky, výtvary, prohlíží si a vyhodnocují pokroky s kamarády, s učitelkami nebo s rodiči; Dětské diagnostické listy si vedou p. učitelky, zaznamenávají rozvoj dítěte a jeho posuny, provádějí konzultace s rodiči případně potřeby, zejména před nástupem do ZŠ nebo individuálně dle potřeb MŠ nebo rodičů;
- zaměřuji se na to v čem má dítě nedostatky, na čem je důležité zapracovat

- S rodiči, popřípadě s PPP nebo s SPD stanovujeme dílčí cíle, které se snažíme naplnit
- formativně
- cílené aktivity
- pracujeme společně s kolegyní, dle potřeby informujeme rodiče, PPP,
- v dalším plánování činností, vytváření ILP, podpora dětí, individualizace

OTÁZKA: Jakými konkrétními způsoby se zákonnými zástupci spolupracujete ohledně přípravy dětí na školu?

- konzultace i nad portfolii, sešity k domácím činnostem, akce s rodiči, společné dílničky předáváme informace o pokrocích, nabízíme podporu, didaktické pomůcky, pořádáme přednášky
- Individuální schůzky
- Spolupráce
- Komunikujeme o možnostech rozvoje dětí s rodiči
- Jedná se o krátké konzultace individuální nebo při běžné komunikaci
- konzultační hodiny, společné akce ve škole, ranní úkoly
- Doporučení ŠPZ. Doporučení, co by měli dětem doma poskytnout. Př. nechat je více stříhat, nechat je samostatně se strojit, ...
- Společná odpolední setkání, triády
- Tripartita – při ní probíráme, v čem dítě vyniká, v čem ho podporovat, popř. na co je potřeba se zaměřit.
- Osobními pohovory.
- -
- Osobní rozhovor, setkání v MŠ nad diagnostikou dítěte, seznámíme je s výsledky iS-ophi, snažíme se včas upozornit na případné logopedické nedostatky, v případě potřeby doporučíme vyšetření v PPP apod.
- Schůzky s rodiči, rozhovory
- Komunikace,
- Viz výše
- Triády, dotazníky, individuální schůzky.
- vždy dle potřeby rodičů, plánované individuální schůzky
- Se zákonnými zástupci nejmenších dětí komunikuji především při každodenním příchodu a odchodu dětí. V rámci těchto krátkých pohovorů informuji rodiče o adaptaci a běžném rozvoji dítěte. Pokud mají rodiče zájem, nabízím možnost osobní konzultace po předchozí domluvě. Vzhledem k věku dětí a charakteru třídy nejsou pravidelné individuální konzultace nutné. Zásadní informace sděluji osobně nebo formou nástěnek a informačních letáků. Cílem je udržovat přirozenou, otevřenou a nenásilnou komunikaci s rodiči.
- Konzultační dny, nabídka ESS
- Rozhovory, ukázky, dny otevřených dveří, konzultační okénka.
- Individuální konzultace, třídní schůzky pro rodiče předškoláků, beseda s odborníky z
- Hovorem, ukázkou prac. listů, úkolů
- 3x do roka hovorové hodiny, každý den informace o činnostech na uzavřené facebookové skupině, každý týden naplňujeme dílčí cíle v grafomotorice, logických úlohách,

matematice, slova a písmena – čtení, tvoření. Pokud děti nestíhají v dětské skupině mohou dodělávat s rodiči doma.

- kooperace - tzv. úkoly domů, konzultace
- ústní domluva, předávání podkladů, práce podle logopedek, SPC, klinické psycholožky
- pracovní listy, schůzka, spolupráce s logopedem, pozorování,
- konzultace i nad portfolii, sešity k domácím činnostem, akce s rodiči, společné dílničky

OTÁZKA: Účastní se rodiče aktivit v rámci programu Začít spolu, které podporují školní připravenost jejich dětí? Popište, prosím, jakých...

- konzultace, triády, přednášky
- Schůzek
- Neděláme
- Edukačně stimulační skupiny
- Edukačně stimulační skupiny, 10 lekcí v jarním období
- dny ve třídě ZS, posezení vánoční, velikonoční, dílničky
- Účastní se různých společných akcí, jako třeba tvoření. Může porovnat ostatní děti, jak zvládají stejné činnosti ony.
- Logopedická setkání
- Toto se u nás zatím neděje.
- Ne
- tvoření, aktivity v CA
- Tematicky zaměřené setkání s paní učitelkou z první třídy.
- Vánoční dílny, wellness pro maminky, pečení dobrot na karnevaly a jiné akce
- Tvořivé dílny
- Mají možnost se kdykoli zapojit do denních aktivit
- Účastní se aktivit při ranním úkolu každý den
- Den ve třídě Začít spolu pro rodiče
- Ano
- ESS, Den portfolií
- společné akce, ukázky, besedy, ranní úkoly
- Ano. Ranní úkol – každý den; třídní schůzky a konzultace se zástupci MŠ, ZŠ a PPP;
- ne
- NE
- v rámci vybavování CA, formou tzv. dílen s rodiči
- ano
- rodiče mají k dispozici informace na webových stránkách, ukázková hodina Začít spolu pro rodiče, společné akce s dětmi
- den v MŠ (rodiče společně s dětmi i pedagogy)

OTÁZKA: Co by podle vás mohlo zlepšit spolupráci s rodiči v oblasti školní připravenosti dětí?

- povinné setkání, konzultace rodičů s odborníky opakovaně v posledním roce předškolního vzdělávání dětí, s logopedy, psychology, učiteli z MŠ i ZŠ
- Nevím
- Nevím
- Lepší porozumění rodičů pro práci s dětmi v MŠ
- Větší porozumění rodičů o náplni práce s dětmi v MŠ
- atraktivita společných setkávání ve škole společně s dětmi a učiteli
- Už v rámci ZŠ a SŠ by byla potřeba žáky a studenty edukovat, jak se chovat k dítěti. Vést je k samostatnosti. Hodně rodičů, z lásky, dětem velmi ubližují právě tím, jak za ně všechno dělají.
- Zdá se, že spolupráce ve většině funguje
- Workshopy a besedy pro rodiče, pravidelná komunikace, společné akce, projekty
- Více schůzek s rodiči.
- -
- Pravidelné předávání informací o vzdělávání dítěte, společné aktivity.
- Větší spolupráce s poradenskými zařízeními, možnost dalšího vzdělávání v oblasti speciální pedagogiky
- Nevím
- Je to individuální
- Více dětem doma číst a povídat si
- Vést děti k větší samostatnosti
- Spolupráci by posílilo společné plánování aktivit, kde rodiče aktivně spolupracují s učiteli. Celkově je klíčová otevřená, vstřícná a partnerská komunikace mezi školkou a rodiči. Myslím si, že v naší mateřské škole je společné setkávání s rodiči poměrně časté. Bohužel vzhledem k časové vytíženosti rodičů je obtížné frekvenci těchto akcí dále zvyšovat. Proto je důležité hledat i jiné způsoby zapojení rodičů, například individuální konzultace nebo drobné domácí úkoly. Hlavní je, aby rodiče cítili, že jsou součástí vzdělávacího procesu a mají možnost ovlivnit přípravu svého dítěte.
- Větší informovanost rodičů z pozice MŠMT o důležitosti a pozici mateřských škol v systému školství a vzdělávání dětí.
- pochopení rodičů, že není cílem výkonnost dětí, ale kooperace, samostatnost
- Nevím, spolupracujeme dobře.
- nevím
- Lepší povědomí, zájem a motivace rodičů
- důslednost v dohodách
- zvýšení společných aktivit
- důležitá je komunikace
- zájem rodičů :-)

OTÁZKA: Jaké vidíte nevýhody nebo omezení programu Začít spolu ve vztahu k přípravě dětí na školu?

- Nevím
- Připravovat neustále kvalitní a pestrou nabídku tak, aby opravdu předškolní děti byly efektivně připravovány do školy a zároveň zajistit, aby všechny předškolní děti touto nabídkou také prošly.
- Individualizace
- Jedním z omezení může být větší důraz na individuální přístup a samostatnost, což může být pro děti, které jsou méně zralé nebo potřebují více struktury, náročné.
- Speciální mš – individuální přístup k dětem, potřeba vedení dětí při činnostech, větší dopomoc

OTÁZKA: Jaké konkrétní změny byste navrhli pro zlepšení přípravy předškolních dětí ve Vaší mateřské škole?

- Žádné
- -
- více personálu
- Individualizace
- Dřívější příchody předškolních dětí do mš
- Dřívější příchody předškolních dětí do Mš
- nevím
- Více se zaměřit na individuální přípravu v rámci nespavého režimu.
- Momentálně nevím
- Větší spolupráce s rodiči.
- Pro předškolní děti např. Školaček nespací aktivita.
- Více se zaměřit na přípravu pestré nabídky v CA pro předškolní děti.
- Kdyby na program Začít spolu navazovala i škola základní
- Více individualizace k jednotlivcům předškolní docházky
- možná smíšené třídy
- Zařadila bych každodenní krátké bloky cíleného tréninku předčtenářských a předmate-matických dovedností, například rozpoznávání písmen a čísel formou hry.
- Diagnostika
- Lepší spolupráce s rodiči, pochopení a přijetí principů ZaS.
- Lepší vedení ped. diagnostiky v některých třídách a více času na individuální práci s jednotlivými dětmi, které to nejvíce potřebují.
- ve spec. mš nižší počet CA (ne 6) abychom se dětem mohli více věnovat, rozvíjet je při činnostech, dodržet nějaký řád – režim (dokončení činnosti, hodnotící kruh)
- Připravené aktivity venku, spolupráce se ZŠ, propojení dětí a seniorů
- větší důvěra v děti z rodiny – podpora samostatnosti a dopadu odpovědnosti za svá rozhodnutí
- větší využití při nespavých aktivitách
- více času na individuální přístup
- žádné mě nenapadají

OTÁZKA: Co by podle vás mohlo zlepšit efektivitu programu *Začít spolu* v oblasti školní připravenosti?

- Nevím
- Nevím
- nevím
- více personálu
- Frontální činnosti
- Myslím si, že vše je nastavené správně.
- Navazující ZŠ
- Netuším.
- Nic mě nenapadá.
- Oddělení předškolních dětí.
- Záleží, na jakou základní školu poté dítě odchází. Lepší by byla návaznost ve stejném programu.
- Více seminářů
- Individuální přístup
- Nic
- Viz. výše.
- Vzájemné sdílení, ukázkové hospitace, návštěvy dalších MŠ s programem ZaS
- Více aktivit v přírodě
- podpora sdílení px
- dobrá spolupráce mezi pedagogy
- nemám připomínek
- efektivita je dostačující

Příloha E: Rozhovory s učitelkami

Jakým způsobem ve Vaší třídě v MŠ realizujete program Začít spolu (jak vypadají centra aktivit, zda se pouze inspirují nebo jedou přesně dle programu, jak ve třídě probíhá vzdělávání)?

Pedagožka 1: Realizujeme je přímo podle programu ZaS. Nejprve se sejdeme v ranním kruhu, uděláme třídní rituály, pohybovou chvilku a děti seznámíme s centry, která jsou ten den otevřena. Vezmou si svoji značku s fotkou a jdou si ji dát na háček k centru, které je láká nejvíc. Vzdělávání probíhá právě v CA. Zaměřujeme se na individualizaci.

Pedagožka 2: Vzdělávání probíhá v centrech aktivit, skupinové nebo individuálně.

Jak by podle vás měla vypadat ideální příprava předškoláka na nástup do ZŠ?

Pedagožka 1: Určitě bychom měli děti podporovat v samostatnosti. Důležitá podpora je i v sebedůvěře – nebojí se říct o pomoc, zeptat se... Co se týká kognitivního rozvoje, tak rozvíjet paměť, předčtenářskou gramotnost, předmatematické dovednosti. Je důležité rozvíjet i hrubou i jemnou motoriku. Za mě není ideální příprava o tom, že se dítě naučí psát a číst, ale o tom, aby bylo samostatné, sebevědomé a zvědavé na učení se novým věcem.

Pedagožka 2: Podpora dětí v samostatnosti.

Jak je příprava předškoláků realizována u vás?

Pedagožka 1: V podstatě stejně, jako předchozí otázka akorát se spousta věcí odehrává v CA.

Pedagožka 2: Příprava při přestupu na další stupeň vzdělávání – vedeme děti k samostatnosti, emocionálnímu chování, dokázat samostatně myslet, umět se ohodnotit.

Jaké oblasti vzdělávání jsou podle vás v přípravě dětí na školu nejdůležitější? Jaké z těchto oblastí podle Vás program Začít spolu u dětí nejvíce rozvíjí?

Pedagožka 1: Opět navážu na druhou otázku.... Jazykové dovednosti, předmatematické dovednosti, sociálně-emocionální rozvoj, zvědavost a zvědavost a jemná a hrubá motorika. Řekla bych že všechny, vše se propojuje. Podle mě se v programu ZaS dbá hodně na samostatnost, spolupráci a nebát se říct svůj názor a diskutovat. Zároveň i umět zhodnotit svoji práci.

Pedagožka 2: Nejdůležitější je samostatnost a zaměření se na prožitkové učení, rozvoj emocionální stránky dítěte. Učit se prosociálnímu citění.

Je něco, co podle vás v tomto programu z hlediska přípravy předškoláků chybí?

Pedagožka 1: Není nic.

Pedagožka 2: Nemyslím si, že by něco předškolním dětem chybělo.

Jak probíhá spolupráce s rodiči v rámci programu Začít spolu?

Pedagožka 1: Každý den máme ranní úkol. Pokud potřebujeme něco přinést do centra Domácnost (popř. i jiného), napíšeme ceduli, kam se rodiče napíší, co přinesou. Někdy nám rodič přijde udělat besedu (vyprávění) o svém povolání – když se nám to hodí k tématu. Schůzky s rodičem a dítětem tzv. tripartity.

Pedagožka 2: Spolupráce s rodiči ranní úkol, domácí úkol....

Jak se u vás rodiče zapojují do vzdělávání a přípravy dětí na základní školu?

Pedagožka 1: Zajímají se, jak na tom jejich dítě je. Plus viz odpověď na předchozí otázku.

Pedagožka 2: Spolupráce s rodiči ranní úkol, domácí úkol....

Jak byste u vás spolupráci s rodiči v oblasti školní připravenosti dětí zlepšil/a?

Pedagožka 1: Nijak, jsem spokojená tak, jak to máme v MŠ nastavené.

Pedagožka 2: Rodiče se účastní akcí pořádané školou, jak pro rodiče i pro veřejnost, vzdělávání na třídách.

Chcete ještě něco dodat?

Pedagožka 1: Ne.

Pedagožka 2: Další spolupráce je v oblasti logopedie.